



Laiškai **LIETUVIAMS**

1956 BALANDIS (APRIL) VOL. VII, No. 4

T U R I N Y S

BŪSITE KAIP DIEVAI — Bruno Markaitis, S. J.	97
GARSAI — GROŽIO ŠALTINIS — Alfonsas Grauslys	98
ŽMOGAUS VIENATVĖ — Alfonsas Grauslys	103
IŠMINTINGAS ŽVILGSNIS — Bruno Markaitis, S. J.	111
LAIŠKAI VYRO PAMESTAI SESERIAI — Kunigas Jonas	113
DRAUGYSTĖ IR MEILĖ — Juozas Vaišnys, S. J.	120
RELIGINIO MENO PARODA ČIKAGOJE — Vladas Vijeikis	123
IŠ FILMŲ PASAULIO — Bruno Markaitis, S. J.	127

Administracijoje dar galima gauti visų praėjusiųjų metų "Laiškų Lietuviams" gražiai įrištų komplektų. Komplekto kaina — \$4.

"Laiškai Lietuviams" leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiūčio dvimėnesinį. Metinės prenumeratos kaina du doleriai. Atskiras numeris 20 centų.

Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J.

Redakcijos nariai: Bruno Markaitis, S. J.
ir Anicetas Tamošaitis, S. J.

Administratorius — Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.

Telefonas: HEmlock 4-1677.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Tel. HEmlock 4-1677. Yearly subscription two dollars. Single copy 20 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Putnam, Conn.



1956 M. BALANDŽIO (APRIL) MĖN.

VOL. VII, NO. 4

BŪSITE KAIP DIEVAI

Žmogaus pažiūra į gyvenimą Anapus panaši į senovės klaidą, kad žemė — plokščia. Naktį pasukęs klaidinga kryptimi, gali prieiti žemės kraštą ir nukristi į nežinios prarają. Taip ir gyvenimas Anapus daugeliui atrodo kaip nežinios praraja.

Ši pažiūra yra rojaus palikimas. Rojaus, ne kurį Dievas sukūrė, bet kurį žmogus sugriovė. Ši pažiūra yra griuvėsių iškasena toje vietoje, kur stovėjo Pažinimo Medis, kur Žaltys dėstė nepriklausomybės teoriją, baigdamas ją negirdėtais žodžiais: “Būsite kaip dievai!”

Šie žodžiai, nors Žalčio ištarti, nebuvo Žalčio nuosavybė. Jie buvo ir Dievo planas ir Dievo pažadas. Juk Dievas buvo žmogų sutvėręs į Savo panašumą. Bet Žaltys pacitavo dieviškus žodžius, neskelbdamas jų autoritetaus, tą valandą, kai žmogus buvo pasigėręs puikybės vynu. Būsite kaip dievai! Kai jis grįžo į tikrovę, jis stovėjo nuogas prieš Dievą ir savo sąžinę. Jo dabartis buvo usnys nevaisingoje žemėje. Jis buvo darbo ir aplinkos vergas. Jo malda nuskambėdavo be amen. Jo džiaugsmas buvo be aleliuja. Jo ateitis vedė į mirtį. Būsite kaip dievai?

Jis buvo sutvertas į Dievo paveikslą ir panašumą, bet savyje, gyvenime, aplinkoje žmogus matė tik žmogiškąjį elementą. Jis žinojo, kaip buvo anksčiau. Jis turėjo du palyginimo taškus, dvi skirtingas situacijas. Jis matė, koks tragiškas palikimas tenka jo vaikų vaikams. Tai buvo bankrotas, palietęs ne tik fiziologinius ir psichologinius elementus, bet visą žmogaus prigimtį. Prigimtį, sutvertą ir paskirtą amžinybei. Tai buvo vergo ir belaisvio dalia, kurią tiksliai ir vaizdžiai nusakė pranašo rauda, giedodama apie žmones, glūdinčius tamsybėse ir mirties šešėlyje.

Bet Tas, kuris žmogų sutvėrė į Savo panašumą, geidė, kad transformuotas žmogus būtų transformuotas per Sutvėrėją, tampantį Atpirkėju. Ši antgamtinė ateities tikrovė buvo gaivalinga ilgų amžių viltis. Kantrus ir ištvermingas Atpirkėjo laukimas, kuris baigėsi žmogaus pergale paradoksinuose Augustino žodžiuose: “Felix Culpa” — “Laimingoji Nuodėmė”, kurios tragiškame fone Sutvėrėjas tapo Atpirkėju.

Kristaus Atpirkėjo Kančioje ir Prisikėlime mes matome paslaptis ir stebuklus. Matome pirmojo popiežiaus Šv. Petro apostaziją. Liudijame apaštalo Judo savižudybę. Romėnas teisininkas sako: “*Nerandu Jame kaltės. Taigi, nuplaksiu Jį.*” Romėnas kareivis šaukia: “Tas žmogus tikrai

buvo *Dievo Sūnus*." Išrinktosios Tautos kunigai piktžodžiauja: "Nuženk nuo kryžiaus, ir tikėsime", o jie galvoja: "Nuženk, ir vėl Tave prikalsime." Bet nusidėjėlis - žmogžudys per kryžių tampa šventuoju. Simonas Kyrenietis per kryžių tampa nauju žmogumi. Popiežiui Petrui atleidžiama apostazijos nusikaltimas. Kryžiuje gimsta Prisikėlimas, ir ką matome keliuose regimuose ženkluose, tas vyksta visame pasaulyje, visoje žmonijoje, nes dabar viskas nauja: ir žmogus ir žemė. Dabar visa atpirkta!

Būsime kaip dievai! Per kryžių. Ir per šventą Kristaus prisikėlimą. Būsime kaip dievai, nes Dievas laiko jus savo vaikais ir Savo prigimties dalininkais. Žmogus gali gyventi Dievo gyvenimu, augti ir žydėti ir bręsti Dievo malone. Jis gali, nes Sutvėrėjas tapo Atpirkėju. Vietoj Pažinimo Medžio stovi Kryžius — Atpirkimo Medis.

Atpirkimo Medis yra ne tik istorinio fakto liudininkas, bet amžinai gyvas paminklas, kad žmogus skirtas ne žemei, bet dangui, kad jis sutvertas ne angelu būti, bet dalyvauti dieviškajame gyvenime, kuris rezervuotas Jo vaikams, gimusiems iš Atpirkėjo kraujo ir vandens Šventoje Dvasioje.

Atpirkimo Medis tebūna žmogui didžioji gyvenimo Šviesa, kalbanti trijų spalvų refleksijomis: raudona, geltona ir žalia. Raudona — Atpirkėjo kraujas: klausyk Jo kalbos. Geltona — Žmogus Keleivis: keliauk, žiūrėdamas į Atpirkimo Medį. Žalia — amžinoji viltis: būsime kaip dievai!

Bruno Markaitis, S. J.

GARSAI - GROŽIO ŠALTINIS

Kiek daug mūsų gyvenimą žudančių pradų yra pasaulyje! Milijonai žmonių ne gyvena, bet vien tik egzistuoja, nerasdami savo aplinkoje nuosirdumo, neturėdami artimo žmogaus. Jie gyvena ir miršta šaltosios vienatvės glėbio dusinami. Nenuostabu, kad žmogus ieško būdų iš tokios padėties išsigelbėti. Jis bando susikurti kitą, nuo realybės nepriklausomą grožio pasaulį. Ne vienam gyvenimo vaistas yra kartkartėmis užsimiršti, užsisvajoti, grožiu apsvaigti ir iliuzijomis pagyventi. Vienas grožio šaltinių yra garsai. Pasaulis būtų daug negražesnis, jeigu jis būtų nebylys, jeigu jame negirdėtum garsų.

Kaip šviesa yra spalvų fonas, taip tyla yra garsų fonas ir jų rėmai. Už-

tat garsų grožiui pajusti reikia tylos. Tyla yra sąlyga garsams girdėti, į juos išsiklausyti ir juos įvertinti. Turėti gyvenime tylos valandėlę — tai turėti galimybę ugdyti savyje jautrumą garsų pasauliui. Gyventi nuolatiname triukšme — tai mažinti savyje jautrumą ir muzikalumą, o drauge ir pakenkti sielai, kurią ugdo garsų pasaulis. Šią tylą varsto ir skrodžia garsai, ypač tie, kurie yra tylūs, kuriuos tik jautresni žmonės tenujaučia. Tur būt, kiekvienam teko pajusti, kaip kartais tarp dviejų žmonių užviešpatavusi tyla yra neišsakomų žodžių kupina. "Tyli abu... tai tyla, kurią galima pavadinti prisotinta tyla" (A. Guenther). Nekartą, esant visai vienam, tyloje pasigirsta sieloje kylą kūrybiniai žodžiai, kurie pra-

kalba dar nejaustais ir negirdėtais būdais. Minėtasis A. Guenther rašo: "Stojo tylą, kaip retai pasitaiko mūsų besikarščiuojančiame ir skubančiame mieste, pilname gėrio ir blogio. Toji tylą, kurioje mūsų siela tampa lyg arfa su stygomis, išpajuniojusiomis į amžinybės tonus."

Tokioje tyloje poetiškos dvasios žmonės pradeda girdėti tai, ko negirdi kiti. Jie klausosi, kaip kalba tylą... O. Milašius girdi, kaip "amžinas švelnumas verkia ir dainuoja visų daiktų širdyje". R. Tagorė tekančio laiko tyloje girdi, kaip "laikas skamba atsisveikinimo varpais". Ir mūsų Nyka-Nyliūnas girdi, kaip "sunkiai dejuoja daiktai, kaip kadaise mirusio žmogaus prikimęs balsas klaidžioja po namus ir sodus, kaip klykia laukai". Tyloje pasigirsta ir paprasta ausimi girdimi negyvų daiktų ir negyvos gamtos garsai. Kai kurie jų lydi žmogų visa gyvenimą — tai varpai ir laikrodžiai: tai vėjai ir audros, nuo kurių ošia miškai, švilpia kaminai, braška langinės ir girgžda tvoros. Tokiu būdu lyg atgyja ir pralkalba negyva gamta.

Kokiais skirtingais tonais suskamba žmogaus gyvenime varpai! Jie skelbia vestuves, laidotuves, šaukia į pamaldas, praneša apie kilusius gaisrus. Saulei leidžiantis, vakaro varpai ilgesingai suskamba, žadinami mumyse ir prarastos tėvynės ilgesį... Visi esame patyrę, kaip tyloje tvaksi "maža metalinio laikrodžio širdis" (H. Nagys). Laikrodis, lyg kokias gyva būtybė, kalba į mus, skambiai mušdamas valandas. Taip ir junti tada lašas po lašo varvantį laiką, matai tuos laiko lašus, krintančius į bekraštę amžinybės jūrą...

Dar labiau tylą varsto gyvosios gamtos garsai. Paukščiai savo čiulbėjimu sveikina patekančią saulę ir

pirmieji skuba įpinti savo dainos grožį į atbudusį po nakties pasaulį. Geriausi solistai čia yra lakštingalos ir vyturiai. Vieni naktimis, o kiti dienomis, pasikeisdami erdvėje savo giesmę gieda. Poetas Shelley vyturio giesmę vadina melodijų lietumi, kuriame atsispindi gražiausi žmonių jausmai; tai kristalinio tyrumo himnas, švelnesnis už muziką. Poetas pavydi tam vyturėliui, negalėdamas taip kaip jis dainuoti. Vyturėlio daina žavisi ir mūsų poetai. "O vytury, taškeli mažas ant saulelės veido, kas gali už tavę gražesnę dainą supomuoti?" (Santvaras). Užtat gal neturime peikti tų žmonių, kurie atimami paukščiams laisvę ir juos į narvelius uždaro, kad galėtų gėrėtis jų nuostabią dainą.

Toje gyvos ir negyvos gamtos garsų simfonijoje pasigirsta ir žmogaus balsas. Jo žodis, sielos ir minties gaivinamas, tartum sparnuotas paukštis skrenda iš lūpų. Žodžių tvanas užlieja pasaulį. Koks tų žodžių įvairumas! Štai vieni jų gražūs, meilės kupini, muzikalūs, išmintingi, jie kitus išpėja, pamoko. Bet kiti visai priešingi — pikti, nedori, pilni keršto ir neapykantos, melagingi, suvedžioja kitus, tai žodžiai, kurie drumsčia simfoniją, kurie ardo pavienių žmonių, šeimų ir bendruomenių gyvenimą. O juk visi žodžiai galėtų ir turėtų būti tokie, kurie kelia, guodžia, ramina. Tokie jie tikrai būtų, jeigu juos tartų sielos, kurios myli, kurios atveria burną kalbėti tada, kai ne pagiežą, o meilę jaučia, kai jos ima kalbėti tada, kai nekantrumas nurimsta, kai sielos stygos suderinamos su Didžiąja Meile. Tik tada kalbant, žodis tampa muzika, tik tada kiekvienas jį pajunta taip, kaip Mazalaitės aprašomoji, kuri, girdėdama jį kalbant, galvojo: "Kiek mu-

zikos yra to žmogaus balse, kiek muzikos... kalbėk, galvojo ji, kalbėk! Aš čia rinksiu muziką iš tavo balso... pinsiu vainiką iš tavo balso."

Bet kaip dažnai mūsų žodžiai būna garsai be melodijos, kakafonija be dirigento! Taip, be dirigento, nes už tų žodžių nestovime mes patys, nestovi mūsų asmenybė, tie žodžiai ne-kykla iš mūsų sielos gelmių. Jie eina tik iš paviršiaus, iš nervų nesuvaldymo; juos dažniausiai padiktuoja ne išmintis ir ne širdis, bet vien tik bloga nuotaika, nemiga ar nuovargis. Tad ar galima stebėtis, kad tokiuose žodžiuose be dirigento nėra muzikos, kad jie įneša tik disonansą į pasaulio koncertą? Visiškai pakrinkame, kai pasimetame gaidose, kai pradėdame nežinoti, už kurios gaidos kuris tonas slepiasi, kai nežinome, kas stovi už žodžio: tiesa, melas, veidmainiavimas ar kas kita. Tada bendras nepasitikėjimas vieni kitais tampa gyvenimiškos "išminties" ir patyrimo padiktuota taisyklė. Tokioje padėtyje mes esame šiandien, kai žodis virto priemone tiesai ir mūsų tikroms mintims paslėpti. Išmintis, nuoširdumas ir meilė, tie žodžio dirigentai, tapo nustumti nuo scenos, ir jau niekas nebediriguoja, tik vieni disonansai visur skamba. Ir Nyka-Nyliūnas skundžiasi: "Ir aš tada taip ryškiai pajutau, koki beprasmiški pasaulio žodžiai: kad tikrai mes juos nuolatos viltim aprengiam, o patys liekame beviltiškai nuogi."

Šitoje garsų kakafonijoje lyg ir harmoningiau nuskamba žmogaus juokas. Juoke gal mažiau galimybių melui, pagiežai, neapykantai. Jis mums atrodo kūdikiškesnis, primityvesnis, nesudėtingesnis. Tai gamtos džiaugsmas žmogui. Tai tartum balių būriai, išsiveržę iš sielos ir lūpų, šoka erdvėje. Nenuostabu, kad

Lagerloeff taip vaizduoja juoką: "Grafienės juoke buvo tiek muzikos, kad sušalę rožių sode paukščiai, kai tik ją išgirdavo, pradėdavo giedoti." Bet yra ir pikto, dirbtinio juoko. Juoko, pilno sarkazmo, kupino pikto džiaugsmo dėl kito nepasisekimo, juoko, kurs kito žmogaus liūdesio kaina sau džiaugsmą ir pramogą susidaro. Tai žiaurus juokas, tai groži temdąs šešėlis, tai primityviųjų šokis su ietimis aplink savo mirčiai pasmerkta auką. Tai tolimas skaidriam džiaugsmui juokas, kurs iš šalies stovinčiam ašaras sukelia.

Ir štai suskamba žmogaus daina. Tai muzika, tai į melodijos rūbus įvilkti žodžiai, tai vingiuoją ir banguoja garsai, kad būtų laiko svajoti. Taip, iš širdies svajingo ilgesio, iš džiaugsmo ar skausmo kilusi daina užkrečia žmogų svajingumu. Visa tai puikiai atvaizduoja poetas Rilke, kalbėdamas apie Šv. Pranciškų Asyžietį ir jo dainą. Jisai sako, kad, kai Pranciškų dainuodavo, tai vakaryktė diena su praeities pamirštais įvykiais grįždavo pasiklausti jo dainos. Nutildavo lizduose paukšteliai. Tik seserų širdys šaukdavo, nes jos jausdavosi lyg sužieduotinio paliesotos. Taigi, jo daina priversdavo susisvajoti išmintingus ir neišmintingus sutvėrimus. Ji ir laiką versdavo svajoti: viskas sustingdavo svajonėje. Todėl teisingai sako R. Rolland, kad "tas, kuris girdi malonų instrumentu akordą arba žmogaus balso žavingumą ir tuo nesidžiaugia, tegul jis žino, kad turi kreivą, ydingą ir sugedusią sielą, ir kad tokio reikia saugotis, kaip to, kurs po bloga žvaigždė gimė."

Daina padeda persikelti į grožio pasaulį, į tą svajonių pasaulį, kur niekas nedrumsčia buities harmonijos, kur šešėliai suderinti su šviesa,

kur nurimsta širdis. Kokios liepsnojančios įtakos kartais gali turėti daina ar giesmė, kaip ji kartais kilusiai idėjai išaugina sparnus ir žmones ugnimi paverčia! M. Rudzka savo atsiminimuose iš bolševikų kalėjimų aprašo, kokios nuostabios įtakos gali turėti religinė giesmė. Ji aprašo koncentracijos stovyklą, kur buvo kalinamos moterys. Tarp jų buvo ir stačiatikių moterų vienuolių būrelis. Atvaizdavusi baisų kalinių moralinį stovį, jų cinišką nuotaiką ir elgesį, ji aprašo, kaip tos vienuolės pradėdavo giedoti ir kokią išpūdį jų giesmė sukeldavo kaliniuose. "Pakilo unisoniškas vienuolių giedojimas. Jis prasidėjo visai nelauktai įvairiose celės vietose ir tartum smilkalai pamažu kilo... Jų monotoniškas giedojimas, primenąs žvakes ir smilkalus, mus pažadindavo dienai ir lydėdavo vidurnakčio miegui. Jų giedojime buvo tokios nuostabios galios, jų bejėgiskume buvo tiek kažkokios didybės, kad net retkarčiais nutildavo celę ir jos įnamos apimdavo kažkokia rimtis ir nuolankumas Dievo akivaizdoje, kurią daugelis jų vos prisimena arba ir visai nepažinojo."

Stiprų išpūdį jautrioms sieloms sukelia gregorianiškas giedojimas. Tai unisoniškas giedojimas, kurs vingiuodamas kyla į aukštybes. Tai nuolankus, beastris, ramybę skleidžiąs giedojimas. Jis nuo gyvenimo kaitros suvargusias sielas tartum į pavėsį veda. Gregorianiškas giedojimas — tai pilnos pusiausvyros melodijos, džiaugsmo egzaltacija, įsitikinusių sielų kalba ir dangiškoji muzika. Nenuostabu, kad ne vienas menininkas, tą giedojimą išgirdęs, pasijunta pasinėręs tiesos ir antgamtiškumo maudyklėje ir iš jos išeina dvasiškai atsinaujinęs. Ypač visus yra sužavėję cistersai, kas vakaras



giedodami "Salve Regina". Jie kiekvieną dieną užbaigia šia viduramžiais giedota melodija. Prancūzų rašytojas konvertitas Huysmans, vaizduodamas savo išpūdžius iš jų vienuolyno, sako, kad "Salve Regina" melodijose jis išgirdęs maldaujančią adoraciją, žmonijos viltis ir skundą, vidujinio džiaugsmo perteklių ir tą žodžiais neišreiškiamą švelnumą, kurs atrodė lyg siela įsikūnijusi balse.

Kiek daug pasitarnauja lietuvybei, šalia lietuviškos spaudos, lietuviškoji daina! Mūsų tėvynėje dabar daina neskamba. Kaipgi gali dainuoti sužeista širdis? Jeigu ten chorai ar solistai ir dainuoja, tai toji daina nėra laisva. Dažnai dainuojamos ne lietuviškos, bet svetimos dainos. Santvairas, tai prisiminęs, sako: "Daina, pilna auksinių skiemenų, daina graži,

kaip sielvartą dainuojanti mergelė, laukan išvaroma ant gatvės akmenų! O elgeta, ar tu pakelsi tą nedalią?"

Laisvą lietuvišką dainą dabar atstovauja tik tremtiniai ir išeiviai. Tikrai puikiai lietuvių tautą reklamavo tuoj po karo Vokietijoje •čiurlioniečiai. Jais žavėjosi ir gėrėjosi svetimtaučiai. Ne vienas lietuvių kilmės Amerikos kareivis pasididžiuodamas sakydavo, kad jis esąs lietuvis. Ir mūsų solistai, važinėdami po įvairias kolonijas, ugdė lietuvišką dvasią. Ir dabar dar jie ją tebeugdo.

Anot Charles de Bos, poezija, literatūra ir menas — tai tartum pasaulietiško pobūdžio sakramentai arba tie išoriniai grožio ženklai, kurie savyje slepia turinį, keliantį ir kilninantį žmogų. Štai kodėl mes negalime negerbti dieviškos talento kibirkšties, žybčiojančios iš dainavimo. Kiekvienas menininkas — tai amžinybė, įsiveržianti į mūsų kasdienybę. Ką žmogus jaučia, labiausiai galime pamatyti jo veide ir išgirsti balse. Tobuliasias muzikos instrumentas — tai žmogaus balsas, nes juo išreiškiami visi širdies jausmai, kurių jokių kitu instrumentu neišreikši.

Mūsų dainininkų ir dainininkių lūpos bei širdys Lietuvoje subrendo, todėl jos Lietuvą ir skelbia. Jos virpa lietuviškais garsais, išreiškia lietuvišką nuotaiką ir lietuvišką dvasią. Mūsų menininkai jau vien tik savo buvimu skelbia pasauliui lietuvių tautą. Kai Milašiaus biografas A. Godoy buvo paklaustas, kas yra Lietuva, jis atsakė: "Tai kraštas, kuriame gimė Milašius." — "Taip, tai žinai", sakė klausėjas, "bet norėčiau žinoti, kur tas kraštas yra, ar jis yra didelis, ar jis yra gražus, ar tai yra tokia šalis, kaip Prancūzija?" — "Taip, tai didelė, graži šalis", atsa-

kė Godoy, "nes tai yra lopšys didelio ir gražaus poeto." Jeigu mes turėsime pasaulinio masto menininkų, tai pasaulis niekad mūsų nepamirš.

Pagaliau, į garsų pasaulį įsiveržia muzika, kuri garsų pasaulį aukščiau, grožiu apvainikuoja. Anot R. Tagores, tai yra tobuliausias, švariausias, mažiausiai medžiagos sudrumstas grožio pasireiškimas. Todėl, jo nuomone, sutvėrimas yra negirdima muzika. Tikrai, jei neturėtume Mozarto, Beethoveno ir kitų žymių muzikų, pasaulis neturėtų to dvasinio veido, kurį jis šiandien turi. Melodijų smilkalai, paplitę po pasaulį, keičia jo veidą.

Rašytojas Werfel, kurs Liurdo regėtojos gyvenimą pavadino "Bernadetos daina", kalba apie visų žmonių viduje snaudžiančią muziką, kurią reikia pažadinti, kad būtų atstatytas sugriautas vidaus gyvenimas. Toliau jis sako, kad viskas, kas pasaulyje yra pikta ir kvaila, nėra kažkoks nuo žmogaus nepriklausęs likimas, bet mirtina fantazijos trūkumo ir nemuzikalumo forma. Todėl, jo nuomone, nepaprastai turėtų žemėje padaugėti laimė, jei kiekvienam žmogui būtų duodama melodijos maisto. Dėl to daugelis žmonių, išgirdę gerą muziką, tuoj pajunta savyje pražystantį sodą ir audros atnaujinto oro šviežiumą.

H. Hesse sako, kad klasiškoje muzikoje mes turime savo kultūros ekstraktą. Toji muzika — tai senovės ir krikščionybės paveldėjimas, tai šviešaus ir drąsaus pamaldumo dvasia, tai neperviršijama riteriška dorovė. Muzika gali veikti ir keisti gyvenimą. Štai dėl ko Šopeno muzika buvo lenkams virtusi tautinio atgimimo skelbėja. Josios grožis privertė lenkus susimąstyti, pradėti svajoti, o tas svajojimas virto laisvės ilgesiu ir pagim-

dė revoliuciją. Dėl to šią muziką, kaip ir ne vieną kitą dainą ar meliodiją, rusai anais laikais draudė. Jie jautė, kad muzika ir daina ugdo ir kursto tautos atsparumą.

Didelį suraminimą kartais žmogaus sielon įneša garsai. Garsai net gali skaudų vienatvės siaubą sušvelninti. Todėl, anot A. Munthe, "St. Micheles knygos autoriaus, žmogus gali gyventi be vilties, be draugų, be knygų, net be muzikos, jeigu tik gali klausytis savo paties minčių, jei gali girdėti paukštelį čiulbant prie lango ar jūrą toluomoje užiant.

Grožis ir garsai — tai naujo, geresnio pasaulio skelbėjai. To pasaulio ilgisi ir tie, kurie piktame skęsta. Net kartais tuo labiau jo ilgisi, kuo didesnis jų dvasinis skurdas. Baigdamas prisimenu Beethoveno pastoralinę simfoniją su nuostabiais gamtos garsais, išreikštais muzikos. Pastoralinę simfoniją groja mus supanti gamta. Reikia tik atkreipti dėmesį, atverti ausis, reikia susitelkti, ir kiekvienas galės išgirsti tą nuostabią simfoniją.

Alfonsas Grauslys

ŽMOGAUS VIENATVĖ

Žmogus susitinka su žmogumi. Ar tikrai susitinka? Gal tai tik optinė klaida: jie nesusitinka, tik prasilenkia, alkūnėmis vienas kitą užgaudami... Visi visiems esame svetimi...

Jei šis mano straipsnis būtų daina, tai norėčiau, kad šie pirmieji jo žodžiai būtų lyg akompanimentas, kurs visą dainą palydėtų. Žmogus yra mažutė dulkė, pasimetusi didžiuliam pasaulyje, dviejų milijardų žmonių dulkynė. "Yra tiesų, kurių pažinimas mums turi būti atneštas ant gyvenimo ašmenų. Negauname tų tiesų iš knygų, nei iš svetimų lūpų, ir jos įsminga į mus su tais ašmenimis" (E. Ožeškienė). Tai tiesa, kuri tampa tiesa per skausmo patyrimą. Šiame rašinyje ir bus gvildinama viena iš tokių skaudžiausių žmogaus gyvenimo ir jo likimo tiesų — tai baisioji tiesa apie žmogaus vienatvę. Jeigu Šv. Raštas sako, kad "kas daugina pažinimą, daugina skausmą", tai tiesos apie žmogaus vienatvę pažinimas tikrai yra skaudus,

Bet gal nereikėtų tokių skaudžių tiesų kelti ir apie jas kalbėti? Kai kam gali atrodyti liguistas sielojimasis tokiais klausimais. Tačiau apie tai tylėti — tai užmerkti akis gyvenimo tikrovei. Yra žmonių, kurie nenori giliau pagalvoti, kurie gyvena tik gyvenimo paviršiumi, jie nenori pagalvoti apie tai, kas galėtų sudrumsti jų "ramybę" ir gyvenimo "džiaugsmą". Šiuo straipsniu nenorėčiau drumsti jų ramybės ir džiaugsmo, norėčiau jiems tik pavydėti. Tam tikra prasme gal yra laimingas tas, kurs giliau negalvoja, kurs nieko giliau nejaučia. Didžiosios ir tragiškosios žmogaus gyvenimo tiesos praeina pro juos, visiškai jų nepalietusios. Jie jomis nesirūpina, dėl jų nekenčia. Laimingas tas, kurs, niekada nebūdamas savimi, visur prisitaiko prie daugumos. Jis nevaikščioja savais keliais, kuriuos su vargu tenka susirasti ir prasiskinti, bet eina saugiais, kitų išmindžiotais takais. Toksai savo gyvenimui daug kančios sutaupo.

O tie didieji gyvenimo klausimai visų savo svoriu krinta ant atskirų individų, kurie kenčia už milijonus. Jei, anot Lenau, "tai, kas dieviška, man niekada nepasirodė gyvenime be palydovo liūdesio", tai toji melancholija supa daugelį didžiųjų gyvenimo tiesų. Viena tokių skaudžių gyvenimo tiesų ir yra žmogaus gyvenimo vienvė. Tai tinka ne tik kai kuriems žmonėms, bet visiems, nes žmogus iš esmės yra vienišas, nesvarbu, kas jis bebūtų ir kur jis begyventų.

Pirmiausia šiame straipsnyje pakalbėsime apie vienvės esmę ir apie tai, kaip ją žmogus pajunta bei išgyvena, o paskui apie vienvės klaidumą ir apie didžiųjų žmonių kančią vienvėje.

Vienybės esmė ir išgyvenimas

Nekalbėsime iš esmės apie fizinę vienvę. Fiziniai vienišų žmonių yra, bet vis dėlto jie tesudaro tik mažą žmonijos nuosimtį. Absoliutinė žmonių dauguma yra vedę, todėl mažiausia jie yra dviese. O kiekvienas, nors ir nevedęs, turi brolių, seserų, giminių, draugų, pažįstamų. Taigi, fiziniai, vienišų žmonių tikrai yra mažai. Čia mes nekalbėsime nei apie fizinę nei apie viengungių vienvę, bet apie dvasinę vienvę. Tokioje vienvėje gali jaustis ir tie, kurie niekad nebuvo fiziniai vieniši. Daugelis jų gyvena tuose pačiuose namuose su kitais, sėda prie to paties stalo, bet jų dvasia yra vieniša, jie jaučiasi esant labai toli vieni nuo kitų. Jie vieni kitais nesidomi, vienas nebando išsivelti į kito dvasinį pasaulį, ir tie artimiausieji žmonės dažnai būna labai tolimi, pasibaisėtinai tolimi...

Tad čia kalbėsime apie tą dvasinę vienvę, kurią galima pavadinti

dvasine žmogaus svetimybe vienas kitam. Tai yra tie dvasiniai nuotoliai, kurie mus vienas nuo kito skiria. Tai dvasinės užtvartos ir prarajos, kurios mums neleidžia vidujiniai susitikti. Tokia prasme imama vienvė yra beveik visuotinė, turinti labai mažą išimčių. Pakankamai giliai išsiveltus į žmogaus gyvenimą, galima drįsti tam tikra prasme sakyti, kad kiekvienas gyvename negyvenamuose tyruose, kad visi mes, tiesdami rankas į kitą žmogų, nusiviliame ir pasijuntame betiesią rankas į tuštumą, pasijuntame, kad nėra tilto nuo žmogaus prie žmogaus.

Kad giliau suprastume, kas yra toji dvasinė vienvė, geriausiai iškelti tuos konkrečius jausmus, kuriuos pergyvena žmogus, kenčias vienvę. Pirmiausia tai yra žmogus, kuris *neturi žmogaus*. Žmogus, kuris tarp dviejų milijardų žmonių neranda nė vieno, kurio širdis jam plaktų, kuris savo mintimis ir visa savo esybe būtų prie jo pastoviai sustojęs. O juk žmogui nėra nieko brangesnio žemėje kaip žmogus. Šio turto vienišam žmogui kaip tik ir trūksta. Jis žino, kad neturi žmogaus, į kurį sunkią gyvenimo valandą galėtų atsiremti, kuriuo galėtų pasitikėti. Jis žino, kad rūpestyje ar nelaimėje niekas nesusitiks su juo dalintis savo gyvenimo našta, niekas jam kritusiam nepadės atsikelti. Ar jis kenčia ar džiaugiasi, niekas nedalyvauja nei jo kančioje nei džiaugsme. Toks žmogus — tai laivas be inkaro audros metu. Jis neturi uosto, į kurį galėtų įplaukti ir jame sustoti. Toks žmogus ieško ramsčio, bet neranda. Jis to ramsčio ieško visur, bet vienintelis ramstis jam galėtų būti tik žmogaus širdis. Tokios širdies jis neturi.

Vienišo žmogaus *siela yra ilgesio pilna*. Jo rankos yra ištiestos į kitą

nežinomąją, gal visai neegzistuojančią sielą. Nekartą nusivylimo palaužtos tos rankos nusileidžia, kai pamato, kad kuris nors žmogus nebuvo vertas, kad į jį rankas tiestum. Bet vėl jos tuoj ilgesingai pakyla ir yra tiesiamos į kitą labai mažai arba ir visai nežinomą. Taip žmogus ilgisi žmogaus, širdis širdies, akys akių. Savotiškai laimingi yra tie, kurie tik kūno ilgisi. Jie gali jį surasti ir moterystės sutarties kainą įsigyti. Nuolatinę kančią savyje jaučia tie, kurie ieško artimos sielos. Tarp milijonų sielų yra nedaug tokių, kurios tikrai būtų tokios, kokių žmogus ilgisi.

Vienišas žmogus yra tas, kurs jaučiasi *negyvenąs pilnutinio gyvenimo*. Pilnutinį gyvenimą gyvena tik tas, kurs savo dvasios turtus gali kitam, tai įvertinančiam, teikti. Tai tas, kuriam kito žmogaus dvasios gelmės atsiveria ir kurs jų turtais gali pats praturtėti. Pilnutinį gyvenimą gyvena tas, kurs turi jį suprantantį artimą žmogų, kuriam gali pilnai save išsakyti ir tokį išsakymą iš kito išgirsti. Pilnutinį gyvenimą gyvena du žmonės, kai tarp jų nėra melo, nėra kankinančių mįslių ir paslapčių, o jei tokių be jų noro atsiranda, jie stengiasi bendromis jėgomis jas tuoj išspręsti. Todėl vienišas žmogus yra dėl to, kad jis tik vegetuoja, pilnu dvasios gyvenimu jis nekvėpuoja, jis neturi kam savęs išsakyti, neturi žmogaus, kurs, jo išsakymą girdėdamas, teisingai jį suprastų ir įvertintų. Jis gyvena tik išorinį gyvenimą. Kad iš kitų neišsiskirtų, jis prie jų prisitaiko, užsideda kaukę, kurią nešioja visi ir kiuri tikrąjį veidą paslepia, kuri melu minta ir kitus tuo pačiu melu maitina. Toks žmogus yra tik šešėlis, jis yra tolimas ir kitiems ir pats sau.

Vienišas žmogus yra tas, *kurs gęsta, kurs pasineria į šaltį ir atsistoja*



Kepa Velykų pyragą ...

ant mirties slenksčio. V. Mačernis sako, kad "vienatvėj gęsta visos dienos". Jos gęsta jau dėl to, kad žmogus negyvena pilnutinio gyvenimo. Jos gęsta, nes liūdesys, kurs yra įprastas vienatvės palydovas, uždengdamas miglomis gyvenimo džiaugsmo saulę, mažina energiją ir neleidžia gyvenimo žiedui išsiskleisti. Taip, vienišas žmogus — tai liūdintis žmogus. Jo kambaryje liūdesys, atvėręs dvi dideles akis, nuolat sėdi, žiūrėdamas į jį, ir tos liūdnos akys jį neapsakomai slegia ir vargina. Jis gyvena po debesuotu dangumi. "Tirštom gedulingom skarom yra uždengti žvaigždėtieji skliautai" (V. Kazokas). Jis eina nukritusiais mirusiais lapais, kurie dalinasi nelinksmomis mintimis su krintančiais ant jo rudens lašais. Vienišojo debesuotas



Duerer

Kiškis

dangus nuolat lyja ir kaulėti lietaus pirštai nejaukiai barškina į jo langus, bet už tų langų nėra jokio "Tu", kuris vienišajam jo vienatvę palengvintų. "Kaip liūdna verkti, kai neturi akių, kurios atsilieptų į mūsų ašaras" (Jimenez). Nejaukaus dvasinio šalčio atmosferon pasineria žmogus. Dreba iš šalčio, neturėdamas židinio, prie kurio galėtų prisiglausti ir susišildyti. O to šalčio taip bijosi žmogus! "Nepalik manęs vieno... Man taip šalta, šiurpu be žmogaus" (H. Nagys).

Nenuostabu, kad toks žmogus jaučia, lyg į jo gyvenimą keltų kojas mirtis. "Ir niekas, niekas nesuprato prieš mane, iš kiek kurčių beviltiškų mirčių sudėtos mūsų gyvybės dienos" (O. Milašius). Tokia kurčia beviltiška mirtis — tai vienatvė. Visas gyvenimas lieka pažymėtas mirties antspaudu. Todėl vieniša širdis negyve-

na. Ji "visą laiką būna užsikalusi karste" (N. Mazalaitė). Kas yra mirtis, jei ne visiškas nutraukimas ryšių su visais? Tai neturėjimas nei vieno žmogaus, kuris būtų juo suinteresuotas ir kuriuo jis būtų suinteresuotas. Jis neturi žmogaus, kurs liūdėtų, jeigu jis iš pasaulio pranyktų. Vienišas žmogus — tai negyvenąs žmogus.

Vieniši žmonės gyvena mirties šešėlyje dar ir todėl, kad tai žmonės, kurie kartumo ir nebylumo paliesti. Jie negirdi tikro gyvo žodžio — širdies žodžio, nes toksai žodis eina tik iš mylinčios širdies, o tokie žmonės yra nemylimi. Jie tik girdi garsus, kuriais vaizduojami išoriniai dalykai, arba garsus, kuriuose įvystytas melas, pridengias tikrąją žmogaus padėtį ir jausmus. Jie yra nebyliai, nes negali pilnai savęs išsakyti. Jeigu ir pabando, lieka nesuprasti, pajaukti ir pažeminti. Tai pajutę, jie visiškai nutyla ir užsidaro. Mirę žmonės tyli. O ar vienišų žmonių gyvenimas nėra tylėjimo stovis? Ar netenka gatvėse matyti žmonių, kurie su savimi kalbasi? Tai dažniausiai vieniši žmonės, kurie neturi su kuo pasikalbėti. Tai klaikus vienatvės pasireiškimas. Vienatvė ir mirtis — tai dvi seserys, kurios viena kitai į glėbį perduoda savo auką: vienatvė — tai gulėjimas grabe, o mirtis to grabo dangtį tik uždaro ir užkala. "Ir siela tapo į nokturną panaši" (L. Andriekus).

Vienišas jaučia *kažkokią tuštumą, laukiančią užpildymo*. Jis nori kitą savimi papildyti, o kitu save praturtinti. Nori būti paremtas ir kitą paremti. Ir todėl, kai to kito nėra, beprasmiškums pradeda jį slėgti. Jis pasijunta niekam nereikalingas. "Jis bijosi arešto, bet jis jau areštuotas. Kur tik jis eina, visados eina su ta

pilna sąmone, kad jis niekam nereikalingas" (Šaliapinas).

Neušpildysi tuštumos kuria nors vertybe, jeigu tam užpildymui yra skirta kita vertybė. Jei kurio sieloje muzikos ilgesys skamba, jis neįprasmins savęs fabriko darbu. Jis gali tik apglušinti sąmonę, kad sieloje muzikos garsai ne taip garsiai skambėtų. Niekas nepavaduos žmogui žmogaus. Kai kas gal čia pasakys, kad antgamtinio gyvenimo visiems žmonėms užtenka, kad jis gali visokį trūkumą papildyti. Bet su tuo negalima sutikti. Kol žmogus gyvena šioje žemėje, jam reikia ir žemiškų vertybių, žemiškų džiaugsmų. Tos žemiškos vertybės visai neprieštarauja antgamtinėms, žmogaus ilgesys neprieštarauja Dievo ilgesiui. Žemiškos vertybės gali vesti prie dangiškų, žmogus gali kitą vesti prie Dievo.

Vienišas žmogus yra tas, kuris *neturi žmogaus, į kurį pagrįstai galėtų šiltuoju "Tu" kreiptis*. Jis tik gali mandagų, bet šaltą "Jūs" vartoti. Bet šiandien taip greitai ir lengvai į "Tu" pereinama. Labai lengvai save leidžiama taip vadinti. Bet juk "Tu" reiškia intymumą, artimumą, giminingumą. Tuo žodėlyčiu būtų galima leisti kreiptis tik tam, iš kurio tikimasi vienatvės palengvinimo ir sušvelninimo. Šiuo žodžiu, jeigu jis prasmingai tariamasi, jau žengiamas pirmas žingsnis iš vienatvės. Nors milijonai dvasiniai tolimų žmonių moterystėje tuo žodžiu vienas į kitą kreipiasi, tačiau jeigu jie gyvenimišką logiką justų ir jos laikytųsi, suprastų, kad tas žodis jų lūpose negyvas, bedvasis, kad tai žodis melo kupinas, žodžiu "Tu kadaise žengė pirmą žingsnį iš savęs į kitą, turėtų taip tą žodį ir už jo besislepiančią turinį branginti, kad to turinio ir jį išreiškiančio žodžio šviesa niekada neaptemtų. Juk "atra-

dimas žavingojo Tu — tai tartum po ilgo klaidžiojimo atsiradimas ant kitos planetos" (J. Wassermann). "Tu— tai buvo garsas, kurs viską savyje talpino. Tu! Jos gilus balsas užlūžo, džiaugdamasis ir dejuodamas po laimės sunkumu" (E. Hoppe).

Štai dar kai kurie vienišo gyvenimo pasireiškimai. Vieniši yra tie, kurių iškeliaujančių niekas nepalydi, išvykusių nelaukia, grįžtančių nepasitinka. Vieniši yra tie, kurių dvasios gyvenime ir darbe niekas nedalyvauja, niekas neįkvepia... Tai tie, kurie meno kūriniuose pasireiškiančio grožio turi vieni klausyti ir žiūrėti, negalėdami su kitu tuo džiaugsmu pasidalinti ir dvigubai jį išgyventi. Mūsų laimė yra netobula, kai esame vieniši. Tie yra vieniši, kurie jokio žmogaus širdyje neužima pirmosios vietos, kuriems niekas niekada neturi laiko, kurių telefonas savaitėmis ir mėnesiais tyli, nes niekas jiems nepaskambina. Vieniši yra tie, kuriems kalbant, niekas neklauso, arba klausos tik ausimis, o ne širdimi. Jeigu jie ir šaukia, tai nesulaukia aidų. Jų draugas — tai jų pačių šešėlis, bet ir tas neištikimas, nes pasirodo tik tada, kai saulė prašvinta. Vieniši yra tie, kurių niekas nekviečia, bet dar labiau vieniši turėtų jaustis tie, kurie yra kviečiami tik dėl to, kad kitus palinksmintų. Jie kviečiami ne kaip artimi draugai, bet kaip oficialūs juokdariai. Visi yra vieniši ten, kur jie nėra laukiami. Tikrai vieniši yra tie, kurie tokie nesijaučia, nes tai yra subtilaus jausmo atbukimas ir atrofija.

Vienatvė yra klaiki, ją jaučia ypač jautrios sielos

"Ji paklausė jo, ar jis žino, kurie yra trys baisiausi dalykai gyvenime. Ji atsakė pati ir tarė: "Vienatvė, kū-

rybos ilgesys ir garbės troškimas" (Kelermann). Estų tapytojas E. Wiiralt savo paveiksle "Vienatvė" vaizduoja klaikiomis akimis moterį, beprasmiškai žiūrinčią į erdvę. Taip, vienatvė yra klaiki, nes tai yra kančia, kartais nenutraukiama bevitiška kančia ir jos dėka visos kitos kančios yra pakeliamos į vos pakeliamą laipsnį. "Būna gyvenime momentų, kuriuose vienatvė ar pražūtis yra tas pat" (E. Ožėškienė). Klaikumas ir kančia reiškiasi nerimavimu, žmogus jame dūsta ir merdi, jo širdžiai trūksta oro, trūksta kitos širdies, jis mato minias žmonių, bet nemato žmogaus. Vienatvėje žmogus griebiasi visko, kad tik išsigelbėtų. Jis nepastebi, kad kartais griebiasi net ir to, kas jį tik sužeisti gali. Jis ieškojo pavėsio po medžiu, ir štai to medžio lapai nukrinta, vietoj pavėsio dar didesnis karštis jį pradeda deginti. Jis ėmė į ranką žydinčią gėlę — ir štai ji rankoje nuvyto. Jis lenkė prie lūpų stiklą gaivinančio gėrimo, bet stiklas sudužo, lūpų nepalietęs. Jis blaškosi tartum paukštis uždarame kambaryje, sparnais daužosi į sienas, puola išskristi pro langą, bet atsimuša į stiklą ir krinta vos gyvas ant žemės... "Ir taip mes klaidžiojame Sodomos gatvių labirinte tarp uždarytų durų ir langų piktų" (Nyka-Nyliūnas).

Pagaliau pradedame suprasti, kad kiekvienas savo gyvenimo taurės kartumą turi išgerti iki dugno, be jokio pasaldinimo, kad visos viltys išeiti iš to kalėjimo buvo tik dykumų mirazai, kad mūsų troškulio niekas nenumalšins. Ypač klaiki pasirodo vienatvė, kai iš jos jau buvo tikimasi išeiti, kai, atrodo, jau buvo išeita per meilę ir kai toji meilė pasirodė tik mirazas. "Vienatvė, kuri iki šiol tik lengvai ją savo melancholijos sparnais paliesdavo, nusileido ant jos

kaip grabo dangtis" (E. Ožėškienė). Kaip po žalių pievų dar baisesnė atrodo dykuma, taip po meilės sukeltų iliuzijų dar baisiau jaučiama vienatvė. Tokiems žmonėms pirmaisiais šitokių išgyvenimų mėnesiais ir metais nebelieka nei vasaros, nei rudens, nei žiemos, nei pavasario, nes ištisi metai virsta tamsia naktimi. "Tavo dvasia ir mano palietė viena kitą, tartum du vėjo nešami lapai, susitiko ir išsiskyrė. Ar tu savęs paklausei: kas pasidarys su mano širdimi?" (E. Ožėškienė). Klaikiai vienatvės stovį vaizduoja H. Hesse eilėraštyje "Ohne dich": "Kiekviename malonume jis geria skausmą, kiekviename vyne — nuodus", nes jis tokios kartybės nesitikėjo, nesitikėjo pasiliksis vienas.

Daug vienatvės klaikumo patiriama ilgoje ligoje ar senatvėje. Tokie žmonės jaučia, kad kiekvienas kitų pabuvimas pas juos tai tik išmalda, ir jie tomis išmaldomis turės iki mirties gyventi. Klaikiausia gal yra tai, kad kuo didesnė kančia žmogų ištinka, tuo labiau jis ją turi vienas nešti. Kažkoku fatalizmu viena nelaimė šaukiasi kitos. Toksai nė gailestingos sesers nesutinka, nes jos būna ligoninėse, o ne gyvenime. Į jo Alyvų Daržo kančią joks angelas suramintojas neateina. Klaikumas pasiekia aukščiausią laipsnį, kai žmogus žmogaus nesitikėdamas sulaukti, į kitus sutvėrimus pakrypsta. Jis pajunta giminingumą organiškiesiems, su nieku negiminingiems daiktams. Jis jaučiasi vienas iš jų, jis jaučia, kad jo širdžiai lemta akmeniui pavirsti.

Pažiūrėkime į kai kuriuos jautrius žymiuosius žmones, kaip jie vienatvę išgyveno. Labai giliai ir dramatiškai vienatvės mintis pasireiškė O. Milašiaus kūryboje ir gyvenime. Štai kaip dr. J. Grinius, gerai išgilinęs į Milašiaus gyvenimą ir kūrybą, apie

jį sako: "O. Milašiaus žvilgsnis dažniausiai yra nukreiptas ne tiek į visatą, kiek į save — į savo skausmingą vienatvę, kuri lydi jį nuo vaikystės iki senatvės, į nepasotinamą prasmės, pilnaties ir meilės ilgesį, į savo maištingą liūdesį arba į tylią resignaciją dėl to, kad viskas čia nyksta ir išblėsta, o lieka nepasotintas abso-
liutinės būties ir meilės ilgesys" ("Aidai", 1954, nr. 7). Ar mes metame žvilgsnį į Milašiaus autobiografinio pobūdžio veikalą "L'amoureuse Initiation", ar išskaitome į jo poetinę kūrybą, ar pasiklausome jo artimų asmenų, nagrinėjančių jo dvasią kūryboje (pvz., A. Godoy), visur jaučiame begalinę melancholiją, vienatvę, nejaukų ieškojimą ko nors šviesesnio, į ką būtų galima moraliniai atsiremti vienatvės skausme, visur beviltiškas ilgesys, kol pagaliau skausmas vienatvės vakare virsta religine resignacija Dievuje.

Taip, didžiausia Milašiaus kančia — tai dvasinė vienatvė. Jo didžiausias ilgesys tai buvo noras per tikrą meilę iš tos vienatvės išeiti, tačiau kai jis sutikdavo kokią nors savęs vertą moterį, fatališkos aplinkybės ją nuo jo atitolindavo. Jo begalinis jautrumas, kurs, artimesnių draugų liudijimu, nekartą ašaromis prasi-verždavo, vienatvę darė vis labiau nepakeliamą. Todėl nenuostabu, kad ir iš jo kūrybos dvelkia vienatvės baisumas. Štai viena kita jo mintis. "Uždariau akis ir paslėpiau veidą... trisdešimt metų neramios vienatvės, aistringų laukimo... Trisdešimt metų sielos sausros, vaizduotės beprotybės, širdies negalios... Vargingesnis savo širdies vienatvėje, kaip senas vargšas susitraukęs elgeta prie kapų vartų... Žvalgaus į dešinę, žvalgaus į kairę — nieko. Štai tu vienišas nežinomo miesto sūkuryje, vienišas, vi-



siškai vienišas, tolimas visiems ir sau pačiam... Vienišas dykumos prieglobstyje... Žavinga ir žiauri nostalgija manęs laukė prie namų slenksčio su siaubingo atsiminimo gėle rankoje... Žiauri vienatvė, kuri laukė manęs... Ar tu žinai, ką reiškia būti vienišu, visiškai vienišu pasaulyje? Baisenybė! Gili baisenybė!"

Vienatvė jam virto lyg kažkokiu realiu daiktu, ji buvo lyg įasmeninta, ir jis į ją kreipiasi: "Vienatve, motina manoji!" Toji motina turi du sūnus: tai jis ir jo aidas, kurs tuščioj aplinkoj, tuščiam pasaulyje skamba. Kitoje vietoje poetas sako, kad "miegančių žmonių širdis keliauja vieniša tamsoje ir siaube." Jis sako, kad jam "būtų buvęs mielas žingsnių ai-

das." Savo draugui A. Godoy jis sako: "Mano jausmo gyvenimas buvo panašus kaliniui, kurs uždarytas vienas, visiškai vienas tarp keturių neperžengiamų sienų."

Nors ne taip koncentruotai, kaip Milašius, bet vis dėlto pakankamai aiškiai vienatvės klaikumą atvaizduoja ir kiti rašytojai. H. Hesse poezijoje taip pat randame daug melancholijos, kuri yra vienatvės palydovė. "Gali tu joti ar važiuoti, dviese ar tryse, bet paskutinį žingsnį turi tu žengti vienas. Nėra tad geresnio žinojimo ar galėjimo, kaip tas, kad viską, kas sunku, reikia vienam pakelti." Jeigu jis savo kūryboje džiaugiasi nepriklausomybe ir laisve, tai tuojuo prisimena, kad toji nepriklausomybė reiškia vienatvę ir mirtį, kurios jį kankina. Kitoje vietoje jis pasisako, kad vieniša siela yra neįjungta į pasaulio harmoniją ir dėl to kenčianti. Prieš tokią disharmoniją jis protestuoja: "Ar muzika nebuvo slapstasis pasaulio įstatymas, ar nejudėjo žemė ir žvaigždės harmoningai? Argi tad aš turėčiau pasilikti vienišas ir nerasti žmogaus, kurio esybė gražiai su manąja susiderintų?"

R. M. Rilke sako, kad ne tik žmogus yra vienišas ir vienatvei pasmerkta, bet jo širdis yra įkūnyta vienatvė. Rilke tikrai buvo vienatvei pasmerkta, nors turėjo šeimą. Kažkokio kūrybinio nerimo vedamas, pasmerkė save vienišam blaškymuisi po pasaulį. Viena jo biografe gražiai nusako vienatvę: tai stovis, kuriame žmogus atsistoja šalia gyvenimo ir jo tėkmės. Nenuostabu, kad tada, kai Rilke vienišas blaškėsi po pasaulį, jis nebuvo laimingas. "Labai vienišas ir labai apleistas aš keliauju savo keliu."

Baisaus liūdesio tonais suskamba kartais ir K. Belmonto poezija. Tai

tartum S.O.S. vienatvės šauksmas, mestas į pasaulį. "Gelbėkite, gelbėkite, aš vienas nakties tyloje! Visą pasaulį nešioju širdyje, bet su manimi negyvos dvasios. Kodėl kraujo prakaitu rasoja kaktą? Kaip man sunku! Kaip man tvanku! Slegia amžinas blogis. Gelbėkite, gelbėkite, niekas negirdi manęs... Tik žvaigždės šypsosi, vos drebėdamos padangėje. Tik mėnulio veidas mirksi ir sodo medžio viršūnėse lekiantis vėjas šnabžda: Tu vienas, vienas, vienas." Anot jo, "mes niekada negalime apsikabinti su gyva siela". Mus visi ryšiai taip silpnai riša, mes taip mažai artimi, nes siela nesusilieja su siela, vien tik išoriniai mes galime vienas kitą paliesti.

Baisi buvo Nietzsches vienatvė. Vienatvė jame sužadino baisias šmėkliškas mintis ir idėjas, nes vienatvė beveik neišvengiamai prisipildo šmėklomis. Vienatvė, šalia kitų veiksmų, bus daug prisidėjusi ir prie jo protinio pakrikimo gyvenimo gale. St. Zweig savo veikale "Baumeister der Welt" kalba apie šio filosofo vienatvės klaikumą. Jis sako, kad tai buvusi baisi vienatvė, kuri jo galvoje tartum garso nepraleidžias stiklo varpas supo. Vienatvė be gėlių, be spalvų, be tonų, be gyvulių ir žmonių, vienatvė net be Dievo. Esant gražiam orui, jis išeidavo vienišas, vienas su savo mintimi, jokio pasveikinimo pakeliui, jokio susitikimo... Ir taip metų metais išeidavo jis iš savo mažojo kambario grabo ir grįždavo nuo skausmo į skausmą, iš mirties į mirtį, iš atsikėlimo į atsikėlimą, kol pagaliau visokia energija prakaitinti smegenys sudūžta. Ir jį, pargriuvusi gatvėje, suranda svetimi žmonės, suranda tą svetimiausiąjį. Nėra jokio jo dvasinės mirties liudininko, jo nusileidimą lydi tamsa... Vienatvė jame

buvo pagimdžiusi tą perdėtą nervų jautrumą — vienintelę jo kančių šaknį, bet ir jo vertybių kūrimo pagrindą. Todėl per dvidešimt metų jo korespondencijoje negalima surasti nė dvylikos laišku, iš kurių nesiveržtų dejavimai.

Pagaliau, kad vienatvė yra klaiki, tai įrodo ir klaikiausias istorijos vaizdas, kai tobuliausias Žmogus Alyvų Darže vienas ir vienišas, artėjančios mirties siaubo apimtas, negalėjo pakelti vienišumo ir ieškojo bent savo mokinių artumo, jų užuojautos. O ir prieš kančią Jo žmogišką širdį trau-

kė ten, kur Jis buvo mylimas — tai Marijos, Mortos ir Lozoriaus šeima. Bet pats klaikiausias vienatvės skundas nuaidėjo nuo kryžiaus, kai Jis pasijuto ne tik artimiausių savo draugų, bet net ir Dangiškojo Tėvo apleistas: "Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?" Žmonių nesuprastas, atmestas, net savo Tėvo paguodos netekęs, Vienišiausiasis pasaulyje pakeltas į kruviną vienatvės sostą! Tas, kurs niekuo nesiskundė, skundėsi, kentėdamas vienatvę!

Alfonsas Grausklys

IŠMINTINGAS ŽVILGSNIS

Pasaulyje turime labai daug išsilavinusių žmonių, milijonus įvairiausių specialistų. Kiekvienoje žmogiškosios veiklos srityje randame tūkstančius asmenų, kurie savo darbui yra gerai pasiruošę, kurie yra produktingi, patyrę ir kompetentingi, žodžiu, kiekviena gyvenimo sritis turi daug savos rūšies specialistų. Deja, yra viena sritis, kuri mums atrodo visiškai apleista. Tai yra žmogaus supratimo sritis — ta svarbiausioji žmonių santykiavimo plotmė, kur žmonės susitinka ne tik kaip maštantys ir kalbantys gyvūnai, bet kaip nemirtingi asmenys su idealais ir problemomis, viršijančiomis ir žemę ir patį žmogų. Tai yra vienintelė sritis, kur žmonės susitinka ir bendrauja kaip aukščiausiosios matomojo pasaulio būtybės.

Plačiajame universe tik žmogus turi supratimo galią. Tik žmogus gali stebėti, tirti, klausyti, samprotauti ir pasakyti: Suprantu! Kiekvienas žmogus turi šią nuostabią galią, bet tik labai retas žmogus šia galią naudo-

jasi. Daugumoje ši žmonių galia gludi neveikli ir nevaisinga. Kodėl?

Mat, daugumoje žmonių ši galia yra nukreipta vienpusiškai kryptimi, būtent, į *save*. Savaime aišku, kad žmogus turi suprasti ir *save* — tikrai, o ne įsivaizduotą *save*. Ne retai juk girdime žmones nusiskundžiančius, aš pats savęs nesuprantu. Bet kai žmogus visą supratimo galią tik į *save* pakreipia, jis pasuka šios didelės jėgos teleskopą ne į tolimą žvaigždę, bet į artimą skruzdėlę. Gal dėl to tūlas žmogus, visą supratimo galią į *save* — ir vien tik į *save* — pakreipęs, turi atsidusti: Pats savęs nesuprantu!

Kiekvienas žmogus turi supratimo galią, bet ne kiekvienas ja pasinaudoja. Galimas dalykas, kad žmogui pamiršti *save* ir nusikreipti į kitą trukdo viena aplinkybė: žmogaus santykis su pasauliu per *save* patį. Mes sprendžiame pagal *save*, pagal savo protą, skonį, patyrimą ir t.t. Tai yra bendrinis žmonių kelias. Būtų per

drašu, gal ir nepagrįsta, sakyti, kad tai yra klaidingas kelias. Mes manytume, kad tai yra visiškai priimtinas kelias, bet jis yra išstatytas dideliams pavojams. Žmogus, įpratęs spręsti pagal save, pradeda savo normas, reikalavimus ir sugebėjimus taikyti kitiems. Dažnai girdimas išsireiškimas liudija: Kaip jis gali tai padaryti, jei aš negaliu?

Liūdnesnis posakis, taip pat gana dažnai girdimas, skamba: Jis? Ką jis gali? Atsakymas, nors ir neteisingas, bet labai aiškus: Jis labai mažai gali arba nieko. Šis posakis liudija žmogaus įsisenėjusį paprotį kreipti supratimo galios teleskopą ne į tolimą žvaigždę, bet į artimą skruzdėlę. Tokiu būdu žmogus padidina savo svarbą ir sugebėjimą iki juokingumo ir karikatūros ribos. Jis tikrai vertas ne tik juoko, bet ir pasigailėjimo, jei jis akiai tiki savo netikru bei perdėtu svarbumu ir pranašumu.

Štai dvi priežastys, kodėl žmogus nepasinaudoja supratimo galia. Bet yra dar viena priežastis, kuri mums atrodo pati svarbiausioji. Apie ją čia ir kalbėsime. Mes visi be išimties turime ydų ir silpnybių. Kai kuriuose iš mūsų tos ydos yra daugiau viduje, o kituose — daugiau išorėje. Tos kitų žmonių ydos ir silpnybės, kurios yra daugiau išorėje, greičiau atkreipia mūsų dėmesį ir greičiau mus suerzina. Sakykime, mums tenka gyventi ir bendrauti su šykščiu žmogumi, ypač jei mes nuo tokio žmogaus esame finansiniai priklausomi. Mes žinome, kad šykštumas yra yda. Mes patys, rodos, nesame šykštūs. Bet štai *konkretus* šykštumas artime *mus* paliečia tiesioginiai ir nemaloniai. Mes pradame kreiptis prieš žmogų, kurio šykštumas *mus* liečia. Mes jį pasmerkiame, nes jo šykštumas *mus* liečia. Mes jaudinamės dėl šykš-

tumo žmoguje ne vien dėl to, kad žmogus šykštus, bet kad jo šykštumas *mums* gyvenimą sunkina. Mūsų išeities taškas esame mes patys. Supratimo galios teleskopą mes kreipiame į save pačius, į savo išskaudintą ir pažeistą asmenį. Mes net nebandome suprasti šykštaus žmogaus, nes mes jį jau pasmerkėme. Ir padarėme didžią klaidą. Mat, ne žmogus smerktinas, o tik pats šykštumas. Mes pasmerkėme žmogų, nes jo šykštumas *mums* gyvenimą sunkina, bet nebandome gilintis į priežastis, kurios žmogų darė ar daro šykštą. Kadangi nesigilinome į priežastis, negalėjome suprasti žmogaus mąstysenos ir elgsenos ypatybių.

Štai dar vienas pavyzdys. Sakykime, mums tenka bendrauti su alkoholiku šeimos arba darbo ribose. Mus konkrečiai liečia kita žmogaus silpnybė. Liečia įkyriai, skaudžiai, kartais šlykščiai. Mes turime dažnų progų susidurti su apčiuopiamu alkoholizmu viename žmoguje ir pradame kreiptis prieš tą žmogų, nes *jo* yda arba silpnybė sunkina *mūsų* gyvenimą. Mes daug dėmesio nekreipiame į tas pragariškas kančias, kurias pats alkoholikas turi iškentėti. Girdi, tai jo paties reikalas. Kam jis geria? Mes nesijaudiname dėl baisių alkoholiko pergyvenimų, kai jis mato savo asmens vertę ir garbę, žlungančią gyvenimo padugnėse. Net kada jis iš paskutiniųjų bando keltis, jis jaučia ironiškus kaimynų, net draugų žvilgsnius, kai jį bado smerkiančios akys ir pirštai. Mes paprastai ir kategoriškai pasmerkiame alkoholiką, nes *mums* tenka su *juo* gyventi, nes *jo* pikta ir įkyri silpnybė sunkina *mūsų* gyvenimą. Mes nesuprantame žmogaus, nes, smerkdami silpnybę, pasmerkėme patį žmogų. Mes jo niekada nesuprasime, nes

niekada nebandėme suprasti aplinkybių ir priežasčių, nuvedusių jį į žmogiškosios mizėrijos bedugnę.

Čia mus pasitinka klausimas: Argi jau taip svarbu žmogų suprasti? Atsakymas mums atrodo gana paprastas. Labai svarbu žmogų suprasti, nes tai kiekvieno žmogaus giliausias troškimas. Štai kodėl mes dairomės, ieškome suprantančio žmogaus ir, jį atradę, labai pradžiungame. Iš kitos pusės, žmonės susitinka ir amžiams išsiskiria, net gyvendami po vienu stogu, kaip tik dėl supratimo galios. Kur jos nėra, ten žmonės skiria geležinė uždanga. Kur ji yra, ten balzamas gydo žaizdas.

Supratimas, be abejo, nėra komplimentas, nėra žmogaus silpnybės pateisinimas, nėra baimingas pritirimas. Supratimas yra objektyvus žmogaus arba jo veiksmų įvertinimas, susidomėjimas pačiu žmogumi. Kitais žodžiais, supratimas yra išmincingas žvilgsnis — daugiau negu vien šaltas apskaičiavimas arba bekraujė statistika, lyg žmogus būtų daiktas arba prekė. Supratimas yra išmincingas žvilgsnis, kuris atspindi draugišką ir gero linkinį tiesą.

Mes visi ieškome supratimo. Jei mes ir kiti daugiau supratimo įsigytume, neiškus ieškojimo kelias būtų lengvesnis ir trumpesnis. Svarbiausia, kad ieškojimas prasidėtų supratimo galios suaktyvinimu, supratimą rodant ir taikant ne sau, bet kitiems žmonėms. O kai mes žmogų pradedame suprasti, mummyse gimsta altruistinis interesas kita žmogiška būtybe. Mes daromės ne tik išmincingesni, bet ir kilnesni, universalesni ir dieviškesni, įnešdami į savo ir kitų gyvenimą tą elementą, kuris yra kertinis esminės žmogaus laimės akmuo: supratimas.

Bruno Markaitis, S. J.



LAIŠKAI VYRO PAMESTAI SESERIAI

Čia dedame du kunigo Jono laiškus savo seseriai, kurią su maža dukrele pametė negailestingas vyras. Manome, kad panašioje padėtyje yra ir daugiau moterų. Šie nuosirdūs kunigo brolio žodžiai gal ir joms padės kantriau nešti savo sunkų kryžių ir nepalūžti po sunkia našta.

R e d a k c i j a

PIRMAS LAIŠKAS

Brangioji Sesute!

Šiandien gavau iš Australijos laišką. Neatskiriui, kurios Tavo sesers ranka rašytas. Tarp įvairių naujienų radau jame keletą eilučių ir apie Tave. Kaip aš išsigandau jas perskaitęs! Dieve mano, galvoju, jei ne taip toli būčiau, viską metęs kuo skubiausiai dumčiau pas Tave! Pasikalbėtume, pasitartume, kaip anais laimingais gimnazijos laikais, ir tikrai rastumėm takelį iš balos išbristi. Bet dabar — tokia baisi toluma skiria mus! Reikia tenkintis laišku. Ir ką galiu Tau parašyti? Ką aš žinau, ką jaučia Tavo vyro paniekinta ir sutrypta širdis? To vyro, kuriam Tu iš grynios meilės buvai atidavusi savo gražiausių dienų žiedus! Bijau, kad Tu ne-



manytum: "Ką tu, kunige vienuoli, supranti apie šeimos tragedijas? Kaip tu gali atjausti nuskriaustą motinos širdį? Tavo pamokslai man nepadės..."

Nebūčiau brolis, jei nerašyčiau. Manyk, ką nori. Ir gal keista, bet yra teisinga: kaip tik tokius vienuolynų mūruose užsirakiniusius atsiskyrėlius žmonės gaudyte gauda ir jiems išlieja savo sielos skausmus, atveria paslaptis, kurių nė vienam kitam jie nepasakytų. Vyrų ir moterų, su kuriais gal niekas kitas jau nė kalbėtis nebenori. Dar keisčiau, kad tas šeimos gyvenimo tariamai nepažįstas vienuolis dažniausiai sugeba juos suprasti, paguosti, suraminti, sugeba atgaivinti viltis, įkvėpti drąsos bei ryžto gyventi, net didvyriškai gyven-

ti, bei rasti sugriauto gyvenimo prasmę ir džiaugsmą.

Tikėk, Sesute, ką čia rašau, nėra mano lakios fantazijos svajonė. Tai gyvenimo tikrovė. Bet ką aš parašysiu Tau? Tau, kai nežinau net kokios mintys Tave kamuoja! Kai nežinau net, ar priimsi mano neprašytą laišką. O aš labai labai noriu Tau padėti! ...

Gal bus geriausia tuojau prisipažinti, jog aš apsidžiaugiau, sužinojęs Tavo skaudžią nelaimę. Ne, ne Tavo nelaime džiaugiausi, o pasidžiaugiau, kad Tu ne iš tų moterų, kurios, vyro pamestos, tiek nusimena, kad stingte sustingsta savo skausme ir nič nieko nebedaro, nieku, nė savo vaikais, nebesirūpina. Jos tik smilksta, smilksta, iki užgęsta, kaip žibalo netekusi lemputė. Ačiū Dievui, Tu ne tokia! Džiaugiausi ir todėl, kad Tu nepriklausai nė prie tų moterų, kurios savo laimės netekusios, kerštu degdamos, šoka medžioti kitų vyrus, pasiverčia kitų laimės plėšikėmis. Neretai jos labai liūdnai baigia skurdų savo gyvenimą, jei Dievas neatsiunčia joms gero kunigo, nors prie pat amžinybės slenksčio išplėsti jas iš paskutinės nelaimės. Ne, Tu ne tokia, nes Tavo sesuo man rašo: "Onutė išvažiavo į X ir ten jau metai gyvena, audykloje užsidirbdama duoną ir labai gražiai auklėdama savo dukrelę". Ačiū Dievui, Tavo energija dar nesutriuškinta. Tu dar nori gyventi, dirbti, dukrą užauginti. Štai kuo reikia džiaugtis Tavo nelaimėje!

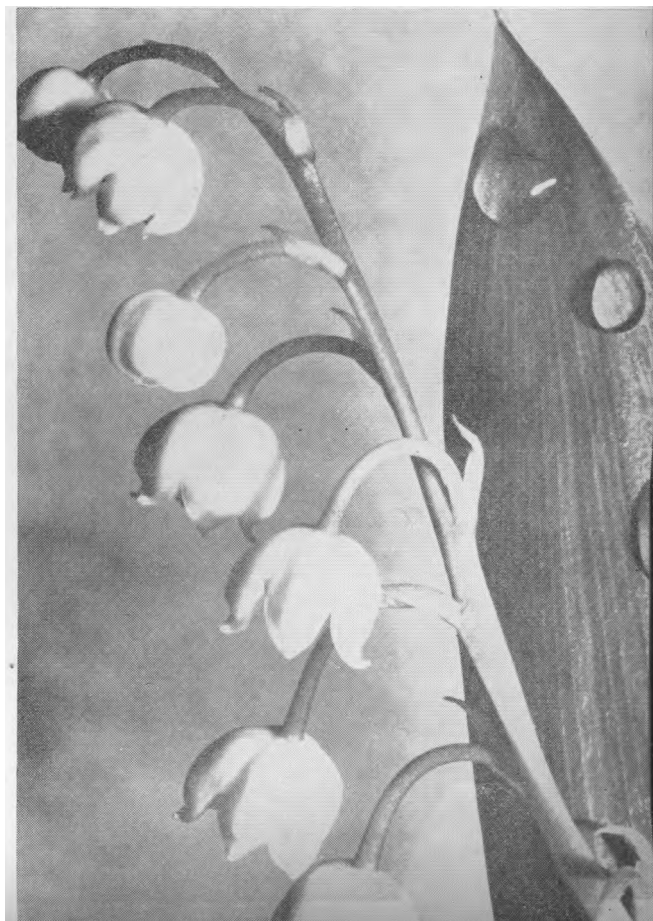
Bet aš ir išsigandau! Ir bijau! Kaip Tu toliau laikysies? Man rūpi, kaip dabar laikaisi? Juk yra nelaimės prislėgtų moterų, kurios kovoja su gyvenimu, kaip liūtės už vaiko gyvybę, dirba už tris vyrus, išmoka skolas, aprūpina vaikus, nenuleidžia rankų,

bet..., bet... Jų veidas šaltas, lyg marmuro statulos; jų lūpos niekada nebesišypso — nė savo vaikams. O jei kartais nusijuokia, tai juokas jų skamba, kaip suskilęs varpas. Akys jų žvilga ledo žvilgesiu. Jose nebespindi meilė, nebešviečia džiaugsmas, nebeblykčioja vilties žiburėliai ir širdys kupinos pragariško kartumo. Sukandusios dantis jos neša savo nelaimę ir tik naktimis, po sunkaus darbo nuovargio negalėdamos užmigti, karštomis ašaromis laisto savo guolį ir košia pro dantis: "Dieve, už ką Tu mane baudi!? Už ką baudi mano vaikus? Kuo Tau prasi Kaltau?... O gal Tavęs nė nėra? Argi galėtų geras Dievas ramiai žiūrėti į tokią skriaudą ir širdgėlą?" Mylimoji Sese, kas man pasakys, kad Tu nesi šitokių kentėtojų eilėse? Aš bijau, labai bijau, kad Tu nebūtum suledėjusi savo skausme, kad Tavo energija nebūtų nusiminimui paslėpti už dangalą, kad Tavo darbas nebūtų lygus iškeltam kumščiu prieš Tą, Kurs ir už Tave mirė prie kryžiaus.

Nesakyk, Sesute, kad paskutinis sakinyš atsiduoda pamokslu. Ne, jį rašo tikrai Tave mylinčio. Tau laimės, didesnės laimės Tau negu sau trokštanti brolio širdis, kuri gerai žino, jog ir aštriausias širdies skausmas gali būti palaimos kvieslys; jog ir sunkiausias vargas gali būti tiesus kelias į ramybę, į pačią Dievo širdį, jei tik žmogus sutinka juo eiti; kad kiekvienas mūsų gyvenimo, kaip ir Kristaus, kryžius turi gilią savo prasmę ir neapsakomą vertę. Kas man pasakys, ar Tu tai supranti? O, jei Tu tą paslaptį atskleistum, tuojau taptum laiminga!

O gal visai be reikalo visa tai rašau? Gal Tu esi iš tų moterų, prieš kurias gyvas reiktų klaupyti ant kelių? Yra tokių! Tai gyvos šventosios.

Dvasios galiūnai! Vyro išnaudotos, su pulku vaikučių pamestos, be pastogės, neretai silpnos sveikatos, jos triūsia, pluša nuo apiaušrio iki vėlyvų išnakčių. Aštrūs rūpesčiai lyg plūgai išvertė galias raukšles jų veide. O tačiau tos raukšlės dvelkia kažkokiu švelnumu, romumu. Akyse jaukiai šviečia gili ramybė. Su vaikais ji kalbasi, pamoko, pabara, pagiria, tartum gerumo angelas. Ji randa malonų žodį ir pakeleivingam vargšui, ir kaimynui ligoniui, randa laiko ir knygai, ir laikraščiui, ir draugijoms, ir bažnyčiai. Didysis jos skausmas yra tas, kad vyras eina stačia galva pragaran, kad yra įžeidžiamas Dievas, kad jos Moterystės Sakramentas išniekintas, kad suardyta šeima, kad vaikai likę be tėvo našlaitėliai, o ne tas, kad jai pačiai sunku gyventi. To ji, iš šalies žiūrint,



atrodo nė neįaučia. Jai viskas gerai! Neįaučia yra tokių moterų šiais laikais? Sunku tikėti? Yra. Jei yra, tai kur jų tokios ramybės ir dvasios giedros paslaptis?

Štai kur: jos nuoširdžiai įtikėjo ir be ribų pasitiki Tuo, Kurs tarė: *"Eikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate apsunskinti, ir aš jus atgaivinsiu"*. Paskutinę eilutę aš tyčia pabraukiau. Aš noriu kad ji kristų Tau ne tik į akį, bet ir į širdį! Gyvenimo triuškinamiems žmonėms tėra viena paguoda, vienas stiprintojas, vienas palaikytojas, vienas ištikimas draugas — tai Jėzus! Tik prie Jo širdies nurims ir Tavo širdis. Tik su Juo einant, palengvės Tavo kryžius. Ir sunkiausiose valandose šalia Jo jausies rami, o Tavo vargas taps mielas vargas, jei abiem rankom apglėbsi jį *kartu su Kristumi!*

Kaip būtų gera, jei Tu įstengtum atlikti viso gyvenimo išpažintį ir tada nors sekmadieniais jungtis su Jėzumi komunijoje! Ne tai, kad Tu būtum didelė nusidėjėlė. Tokia Tavęs nelaukiau. Bet kas iš mūsų galėtų drįsti tvirtinti neprivaląs atgailos? Nėra pasaulyje žmogaus be nuodėmės. Kas gi kartą nusidėjo ir kas suprato, jog nuodėmei panaikinti nepakaktų nė visų šios žemės bausmių, tas jau nebemurma, nelaimės ištiktas. "Dieve, už ką tu mane baudi?" Tas nusidėjęs prašo: "Viešpatie, pasigailėk manęs nusidėjėlio!" O Dievas, rodos, to ir telaukė, kad žmogus prisipažintų esąs vargšas. Jis tuojau atleidžia, tuojau suramina, tuojau pritrindosi sielą tokia stiprybe, kad toliau žmogaus kryžius atrodo nebe taip žiauriai sunkus, net mielas tampa. Ir kaip aš trokštu, kad Tu, Sesute, būtum viena iš tų tikinčiųjų moterų! Kad ir Tu pajustum, koks artimas yra Dievas žmogui nelaimėje!

Ar Tu tai jau supranti? Pajutai? Ar Tu jau bandai savo gyvenimo tragediją, Dievui padedant, paversti laimės šaltiniu? Nežinau. Ir nežinosiu, iki neparašysi, ką Tu galvoji, kaip jautiesi. Lauksiu Tavo žodžio!

Kas dieną už Tave besimeldžias ir Tave užjaučias brolis

Kunigas Jonas

ANTRAS LAIŠKAS

Brangioji Sesute!

Pagaliau sulaukiau Tavo laiško. Su kokia pagarba aš jį skaičiau! Kodėl su pagarba? Todėl, kad jis atskleidė Tavo kančios dalį, o kai atsiveria kenčianti siela, nejučiomis lenkiasi prieš ją galva. Be to, Tavo laiškas dar parodo, jog Tavyje glūdi dideli dalykai, jog dabartinės valandos ir dienos yra kupinos didelės reikšmės šiam ir amžinajam Tavo gyvenimui. Nors Tu ir rašai, kad esą "užgesę visi aukštieji idealai ir apsnūdusi viltis", bet drauge, nė pati neįsivaizduodama, išsiduodi, kaip Tu barsiesi gyvenimu be idealų, kaip Tu trokšti prižadinti apsnūdusią viltį! Prašai mane daug Tau rašyti apie Dievą. Tu net sutinki priimti mano žodį ir tuo atveju, jei aš nusprendčiau Tave paklydus. Tai yra labai geras ženklas! Ačiū už tikrai nepaprastą ir dar neužtarnautą pasitikėjimą.

Tuojau pat prašau vieno dalyko: neberašyk man nesanti verta nei mano laišku, nei maldų! Tokia mintis yra nuodai! Ji žudo savigarbą ir drauge atima drąsą kelti akis aukštin į mūsų mieląjį Tėvą. Šitaip galvoti Tu neturi jokio pagrindo!

Krito man į akį šie Tavo sakiniai: "Sunku tikėti, kad mus sukūręs Dievas užsiiminėtų mūsų menko gyvenimo smulkmenomis. Kas mes esa-

me? Skruzdelėlės! Ką Jam reiskia, ar jos piaujasi, ar mylisi. Ar jam ne vis tiek?"

O ne, ne vis tiek Jam, kaip klostosi mūsų gyvenimo smulkmenos ir stambmenos. Rask man menininką, kuriam nerūpėtų kūrinio likimas. Rask motiną, abejingą savo pačios krauju išaugintam, kančioje pagimdytam vaikui. Sakoma, jog net ir vaikus pametusios vargšėlės negalinčios jų užmiršti, nors ir labai norėtų jų nebeatsiminti. Jei jau protingas žmogus rūpinasi savo darbo vaisiais, kaip nesirūpins Dievas, neribotoji Išmintis, Gėris, Meilė? Tik pergaltok tai ramiai!

Dievas turi mumis rūpintis kas akimirka, nes jei pamirštų, mes subyrėtumėm į nieką, kad nė dulkelytės nebelyktų! Atsimink tuos mėnesius, kai nešiojai savo dukrelę prie širdies. Ji augo, vystėsi iš Tavęs, ne iš savęs. Tavo širdis plakė už abi. Tavo kraujas maitino abi. Tavo gyvybė buvo ir jos gyvybė. Jei tada kas būtų nutraukęs Tave su kūdikiu jungusį ryšį. Tu niekuomet nebūtum pamačiusi Alvydos žydriųjų akių, nebūtum girdėjusi saldaus jos švebeldžiavimo "mama... mamute..." Panašus gyvybinis ryšys jungia kiekvieną sutvėrimą su Dievu. Nuolat ir dar labiau mes priklausome nuo Dievo, negu kūdikis nuo motinos. Kas sekundę esame Jo gaivinami ir palaikomi, nes mes neturime savo gyvybės, savo būsenos. Ji nuolat plaukia į mus iš Kūrėjo. O Jis kuria ir palaiko mus tik todėl, kad myli. Tik laiminga meilė kuria. Indiferentas, savimyla nekuria. Dievas gi yra gryniausia meilė. Ar sunku tai tikėti? Aš tikiuosi, kad turi savo namuose kryžių. Gerai į jį išžiūrėk ir žiūrėdama kartkartėmis klausk savęs: "Kas čia yra prikaltas? Ar ne viengimis Dievo Sū-

nus? Ar ne tikras Dievas? Kodėl? Ar ne todėl, kad aš, kad visi žmonės pamatytumėm ir įsitikintumėm, kaip labai Jis myli žmogų, kaip labai Jam rūpi žmogaus reikalai! Kartą tai supratusi, lengvai suvoksi, kad Jis ir Tavimi rūpinasi. Ir juo menkesniais mūsų mažmožiais Jis rūpinasi, juo didesnė meilė. Mylinčiai širdžiai niekas ne mažmožis. Tik puikuoliai, išdidieji paniekina mažmožius.

Gal norėtumei sakyti, jog Dievas myli tik geruosius savo vaikus? Jėzus Tau tvirtina: "Ne sveikiesiems, o ligoninis reikia gydytojo... Aš atėjau ieškoti pražuvusių Izraelio avių..." Todėl, mieloji Onute, nors audros šėtų ir grasintų paskandinti silpnutį Tavo gyvenimo laivelį šaltose bangose, nors visi žmonės, ne tik vyrai. Tave paniekintų, nenusimink! Stipriai išikabink mylinčion Viešpaties rankon, kaip Petras, ir šauk: "Viešpatie, žūvu! Gelbėk mane!" "Dievą mylinčiam viskas išeina į gera" primena ir šv. Povilas, kuriam teko nežmoniškai daug vargo pakelti ir savo gyvybę paaukoti. Tačiau yra viena sąlyga: akiai pasitikėti, nesvyruoti ir daryti, ką Jis sako.

Ar tik Tu nesišypsosi liūdnei, skaitydama šias eilutes? Ar Tau nebus pagunda atsiliepti: "Kodėl tavo mylis Dievas leido man įpulti tokion baision balon? Kodėl Jis leido be sąžinės žmogui sugriauti mano gražiausių vilčių kupiną gyvenimą?"...

Nejaugi Tu, Onute, manai, jog visas ašaras ir kančias reikia suversti Dievo atsakomybėn? Kur tada liktų mūsų pačių atsakomybė? Ar nesako liaudies patarlė: "Vėją sėsi, audrą piausi"? Jokiu būdu nelaikau Tavęs vėjavaike. Bet pagaltok, prisimink, kaip tenai buvo su Tavo vestuvėmis. Kiek aš pamenu. Dievas Tave labai aiškiai įspėjo, tik Tu gal nesupratai,

jog tai buvo Jo balsas. Kiek verkė Tavo mamytė, kiek ji maldavo; kiek prisikeikė tėvas, kiek prigrasino, kad tik Tu neitum už Juozo. Tėvai spyrėsi, nes manė, jog Tu vos šešiolikos metų gimnazistė esi per jauna dvidešimt aštuonių žiemų sulaukusiam vyrui. Jie Tau parodė visai nugyventą ūkį, dangum klotus stogus. Draugės Tau pasakojo, kad jis "lankas kamaras", o kad jis mėgo per daug gerti, tai ir Pati žinojai. Atsimenu, kaip Tu man pasigyrei, kad Juozas prižadėjęs susitvarkyti, jei Tu už jo eitum. Niekas Tau tada nepranašavo laimingų vedybų. Visi gailėjomės Tavęs. Ištekėjai. Tragedija įvyko. Sakyk, koku kitu būdu Dievas turėjo Tave nuo jos apsaugoti? Stebuklu? Susargdinti Juozą ar Tave? Gal numarinti? Tokiu atveju, ar nebūtum dar labiau vaitojusi, kam Jis išplėšė pirmąją Tavo meilę!

Mieloji Onute, aš Tau nepriekaištauju, tai rašydamas. Tu prašai mane atvirai pasisakyti. Ir kai Tu sakai, jog sunku esą betikėti Dievo gerumu ir Jo rūpestingumu menkai skruzdėlėlei, kaip Tau padėsiu, jei neatkreipsiu dėmesio į tai, kas Jo padaryta Tave nuo dabartinės nelaimės apsaugoti.

Kiekvienas daiktas turi tam tikrą paskyrimą. Net ir toks menkniekis kaip adata. Visos adatos skirtos siūti. Bet adata adatai nelygi. Nė vienas siuvėjas neims plonos adatėlės storiems kailiniams siūti ir su storiausia nesiūs plono šilko. Pirmoji po vieno antro dygsnio nulūžtą, antroji sugadintą brangią medžiagą. Ar fabrikan-to kaltė, jei neapsižiūrėjęs siuvėjas laužo plonas adatas į meškenas? Panašiai yra ir su žmonėmis. Kiekvienam Dievas pramatė tam tikrą uždavinį atlikti gyvenime. Jam tinkamai atlikti Jis suteikė ir reikalingų gabu-

mų ir jėgų. Kartu Jis pagerbia ir žmogaus laisvą valią, palikdamas jam laisvę apsispręsti, ar eiti Viešpaties suplanuotu keliu, ar nusitiesti savo. Dievo keliu einant, laimė garantuota. Savuoju traukiant, jokios garantijos nėra, nėra nė Dievo palaimos, kar-tais nė reikalingų gabumų. Brangioji Sesute, jau gana pagyvenai, nemažai žmonių pažįsti. Pagalvok, kiek draugių sutikai, kurios, pasirinkdamos gyvenimo luomą, būtų rimtai pasiteiravusios, pasvarsčiusios, "ko iš jų *Dievas* laukia, kokių *Jis* turi joms uždavinių". Kiek, manai, yra šitaip galvojančių? Juo ilgiau gyvensi, juo blaiviau žiūrėsi ir vertinsi gyvenimo įvykius, juo bus aiškiau, jog negalima primesti Dievui visų žmonių vargų. Dažniausiai mes kenčiame prie savo pačių susikalto kryžiaus. Dar laimė, kad, žinodamas mūsų trumparegiškumą ir neišmintingumą, Viešpats stengiasi mums padėti iš vargo iškopti, kad Jis net atlyginti žada, jei dėl Jo meilės nors kantrūs būsimė. Onute, Onute, Dievas myli Tave! Jis Tavimi labai rūpinasi. Jis nori Tau padėti, bet teisybė reikalauja, kad tu Pati kabintumeis į Jo ištiestą ranką. Jis prievarta nieko nė dangun netemps.

Labai suskaudo man širdį paskaičius, kad jau "pripratai gyventi viena savyje, moki juoktis, kai ašaros nori riedėti, dainuoti, kai norisi dejuoti, ir kad dažnai vaidini." Sutinku, yra negarbingų vaidintojų. Bet ar nėra tikrai vykusių ir labai girtinų vaidintojų? Prileiskim, jog kenčianti moteris nenori, kad jos skausmas toliau plistų. Nenori, kad jos kančią matydami vaikai kentėtų. Nenori apdeminti jų nekaltos kūdikystės ir todėl visokiomis priemonėmis slepia savo širdgėlą, stengiasi būti linksma, maloni, patenkinta. Ar tokia "vaidinto-

ja" ne girtina? Jei Tu šitaip vaidini, tai aš tikrai pagirti galiu. Dar yra ir tokių "keistuolių", kurie kentėjimus laiko savo brangiu turtu. Jie taip galvoja: Dievo Sūnus atėjo suteikti mums amžiną laimę, dievišką gyvenimą. Jis tai padarė kančia ir mirtimi prie kryžiaus. Kentėjo visai nekalts. Kentėjo, nors buvo Tėvo nepsakomai mylimas. Ir Jis kviečia visus tikinčiuosius imti kas dieną savo kryžių ant savo pečių ir sekti Jį. Kaip man kryžiai ir kentėjimai nepatiktų, jie negali būti tokie blogi, kaip man atrodo. Juose turi būti nepaprastos vertės, nes Dievo Išmintis neišdarinėja paikių. Šitaip galvojas ir tikįs žmogus stengiasi priimti gyvenimo smūgius kuo kančiausiai, kentėti nevaitodamas, keikiamas laiminti, melstis už jį persekiojančius, už bloga geru atsimokėti — ar Kristus neplovė Judo kojų, ar jo nepabučiavo? Ar Tu vadintumei tokį žmogų veidmainiu? Taip, jis būtų veidmainys, jei tai darytų tik dėl žmonių akių, šventuolių nuduodamas. Bet kas taip elgiasi iš gilaus švento įsitikinimo, jog toks yra Dievo nutiestasis kelias į amžiną laimę, tas nėra veidmainys. Tas yra tikras kūrėjas, nes jis stengiasi atkurti savyje Viešpaties Jėzaus rodomą idealą. Jis tikrai yra patenkintas, yra tikrai laimingas, kaip ir šv. Povilas, kurs šaukė: "Aš nesitveriu iš džiaugsmo visų persekiojimų sukūryje". Jis džiaugiasi, galėdamas būti panašesnis į žmogumi tapusį Dievo Sūnų. Tokie "vaidintojai" yra žmonijos palaima ir Kristaus pasididžiavimas bei garbė. Jei Tu tokia dar nesi, Onute, gali tapti. Išgyvendama savo šeimos sugriuvimo tragediją, gali būti palaima savo dukrelei, palaima kaimynams, darbininkėms dirbtuvėje ir visai Kristaus Bažnyčiai. O būti kitiems palai-

ma, bet kokia kaina, neša širdžiai džiaugsmą.

Pasisekimas, laimė nenukrenta iš dangaus be vargo, be darbo. Kiek prakaito išlieja ūkininkas pavasarį, vasarą ir rudenį, tikėdamasis prisipilti aruodus gėrybių žiemai. Kiek žibalo ar elektros sunaikiname savo kambariams apšviesti! Kiek augalų ir gyvių paaukojama mūsų gyvybei palaikyti! Žemėn kritęs grūdas turi supūti, kad išdygtų naujas želmuo ir neštų keleriopą vaisių. Taigi, visur randame tą patį įstatymą: pasisekimas remiasi auka. Tas pat yra ir su šeimos ir su pavienio žmogaus laime. Tiek jos turėsime, tiek kitiems jos teiksime, kiek sugebėsime aukotis. Ir tai yra tikroji mūsų didybė. Tikrasis vargšas yra kankintojas, skriaudikas, išnaudotojas. *Dieviškai kenčiąs žmogus* yra brangus perlas ir jis randa savo laimę, pražydusią ant Jėzaus Širdies krauju aplaistyto kryžiaus medžio.

Tai va, nors dalelė to, ką aš norėjau Tau pasakyti, mylimoji Sesute. Gaila, kad tenka sakyti šitomis negydomomis raidėmis šaltame popieriuje. Aš meldžiu Viešpatį įkvėpti negyviems žodžiams gyvybės, kad juos beskaitydama, nors truputiuką pajustum Jėzaus Meilės šilimos ir kad Tu susigundytum ieškoti savo varge paramos pas Tą. Kurs jau lavonu virtusį Lozorių prikėlė iš kapo, Kurs yra ir tavo Gyvenimas bei Kelias į Prisikėlimą.

Tave nuoširdžiai mylįs brolis

Kunigas Jonas

Žmonės yra įpratę patirtus blogumus įrašyti marmure, o patirtus iš kitų gėrus darbus — smėlyje.

T. M o r e



DRAUGYSTĖ IR MEILĖ

Tikra draugystė turi būti meile paremta. Jeigu su kuo nors ir dažnai susitinki, daug bendrauji, bet tarp judviejų nėra meilės, tai tokio asmens nevadinsi draugu, bet kolega, partneriu ar koku nors kitu vardu, kurs išreiškia tik judviejų bendravimą, bet ne draugavimą. Meilė yra pagrindinė tikros draugystės žymė. Kiekvienas žmogus turi draugų, kiekvienas ką nors myli ir yra kitų mylimas. Čia gali kilti klausimas, ar draugystė ir meilė nėra tas pat, ar tarp draugystės ir meilės yra koks nors skirtumas. Norint atsakyti į šį klausimą, reikia turėti aiškias draugystės ir meilės sąvokas. Bet tai nėra taip lengva. Daug kas bandė aptarti ir apibrėžti meilę, duoti tinkamą jos sąvoką, bet niekam pilnai nepasisekė.

Kun. St. Yla savo knygelėje apie meilę štai kaip šiuo klausimu pasisako: "Niekas neabejoja, kad meilė yra pati tikriausia realybė, nors niekas nėra pilnai jos aptaręs. Žmogiškos meilės priežastys, pasak Pascalio, neprieinamos mūsų protui. Ji sunkiai suvokiama savo esmėje, dar labiau

savo pasireiškime. Atsakyti, kas ji, dar nepajėgė joks kabinetinis mokslo raštas, joks iškalbingas retorikos žodis, joks lakus romano vaizdas. Kiekviena tikra meilė, paradoksiškai Fr. Mauriaco žodžiais, yra pamišimas..." ("Meilė", 4 psl.).

Meilė — pamišimas! Tikrai paradoksiškai skamba! Bet šitas trumpas ir paradoksiškas pasakymas, gerai suprastas, ar tik ir nebus geriausias ir teisingiausias meilės aptarimas? Juk ir pats Kristus, didžiausios ir tikriausios meilės įsikūnijimas, ar nebuvo daugelio laikomas pamišėliu? Ar tokiais daugelis nelaiko mūsų didžiausių šventųjų, pasižymėjusių heroiška meile?

Nors meilėje dalyvauja ir protas, ir valia, ir jausmai, bet vis dėlto joje svarbesnį vaidmenį vaidina ne protas, o valia ir jausmai, arba vienu simbolišku žodžiu išsireikšiant — širdis. Kiekvieniame žmogiškame veiksmame, taigi ir meilėje, turi būtinai dalyvauti protas. Kiekvienas žmogiškas veiksmas išeina iš proto — iš pirmosios savo priežasties, bet paskui, stipriau ar silpniau, paima tą veiksmą tvarkyti valia, jam suteikia savotišką atspalvį jausmai — ir štai mes matome jau galutinai užgimusį ir susiformavusį žmogišką veiksmą. Jeigu kuriame nors veiksmame labai stipriai pasireiškia valia ir jausmai, tai protas lyg ir nustelbiamas. Paviršutiniškai žiūrint, toks veiksmas gali atrodyti neprotingas, bet jeigu giliau į jį pažvelgsi, pamatysi, kad už taip efektingai pasireiškiančios širdies vis dėlto slypi protas. Protas davė tam veiksmui pradžią, tik paskui jį papildė, pagyvino ir išryškino valia bei jausmai. Taigi, meilė nėra nei proto nei širdies išdava, bet proto ir širdies drauge. Tik širdis, kaip jau minėta, daug stipriau pasireiškia,

kartais nekreipdama daug dėmesio į šaltus logikos apskaičiavimus, nors, žinoma, tikroje ir protingoje meilėje niekad iš esmės ji logikos dėsniams nesipriešina.

Kalbant apie proto ir širdies vaidmenį meilėje, reikia pasakyti, kad įvairiuose asmenyse įvairiai jie gali pasireikšti. Sakoma, kad vyrų meilė (kaip ir kiekvienas jų pažinimas ar sprendimas) daugiau remiasi protu, o moterų — širdimi. Ar tai yra tiesa, ar tik šiaip sau žmonių išsigalvota? Atrodo, kad čia yra daug tiesos. Kiekvienas pažinimas, kaip šv. Tomas Akvinietis ir dauguma kitų filosofų sako, prasideda protu, o tik paskui pereina į valią ir jausmus, arba kaip mes čia simboliškai sakome — į širdį. Širdis protu suvoktą dalyką pagyvina, duoda jam tam tikrą toną, jį galima sakyti, lyg realizuoja, padaro gyvą, egzistuojantį, praktišką. Vyrų daugiau pažįsta, proto veiksmams analizuodami dalykus ir paskui darydami atitinkamas išvadas. Moterys daugiau į dalyką kreipiasi ne tik protu, bet lyg ir visa savo prigimtimi: ir protu ir širdimi, arba kitaip sakant, intuicija. Todėl galima sakyti, kad vyrai pažįsta ir vertina daiktus protu, o moterys intuicija. Vyras yra daugiau analitikas, o moteris — sintetinė. Vyras iš protu pažintų atskirų dalykų eina prie bendrų, o moteris — iš intuityviai suprasptos visumos eina prie atskirų visumos dalių.

Tai turi didelės reikšmės ir praktiškame gyvenime. Vyras mano mylės žmoną, jeigu uždirba pinigų, kad ji galėtų patogiai gyventi. Jam atrodo, kad tai yra esmė, o visa kita — tik nereikšmingos smulkmenos, į kurias neverta kreipti dėmesio. Moteris savo intuicija pirmiausia pagauna gal ne esmę, bet išorę. Ji taip pat supran-

ta, kad yra labai svarbu turėti pinigų, užtikrinti sau ir vaikams ateitį, bet vis dėlto jai atrodo, kad vyras jos nemylė, jeigu, parnešdamas savaitės uždarbį, neparneša jai puokštės gėlių ar kito kokio nors menkniekio, kurs jai suteiktų didelį džiaugsmą. Dėl to šeimoje dažnai kyla daug bereikalingų diskusijų ir ginčų. Moteris vyrą vadina neturiniu širdies materialistu, nežinančiu, kas yra meilė, nesuprantančiu, kas jai malonu, ko ji laukia, kas jai suteikia džiaugsmo. O vyras atkerta, kad ji yra vaikas, kad kreipia dėmesį tik į menkaverčius blizgučius, o neįvertina jo darbo, jo aukojimosi dėl jos ir dėl vaikų. Bet paprastai toki ginčai yra be jokios naudos: po ilgiausių ir karščiausių diskusijų vis tiek vyras pasiliks vyru, o moteris — moterimi. Vyras tikrai vyriškiau pasielgtų, jeigu atsižvelgtų į moters norus, parneštų jai gėlių ar kitokių mažų dovanėlių, pasakytų jai švelnų žodelį arba nuoširdžiai pabučiuotų. Sakai, kad ji yra vaikas? Gerai, sakykim, kad taip. Bet žinok, kad su vaiku reikia vaikiškai ir elgtis. Kaip tik tau truks vyriškos logikos, jeigu jos moterišką intuiciją norėsi palenkti savo šaltam protavimui.

Meilė visados turi žiūrėti ne savęs, bet kito. Reikia daryti ne tai, kas tau patinka, bet kas patinka kitam. Meilė reikalauja ne *gauti*, bet *duoti*. Duoti kitam tai, kas gera, skleisti gerį. Proto objektas yra tiesa, o valios objektas — gėris. Kai žmogaus valia pasiekia nuo kiekvienos klaidos proto apvalytą gerį ir tą gerį ne sau pasilaiko, bet duoda kitam, jį aplink save skleidžia — tada jis *myli*. Tad ko trūksta šiam meilės aptarimui? *Meilė yra gėrio skleidimas. Meilė yra davimas kitam to, kas gera.*

Bet meilė nori būti mylima. Meilė

turi būti abipusė. Jeigu *mylinčios* širdies nepasieks *mylimos* širdies meilės aidas — meilė nebus tobula. Tik paviršutiniškai žiūrint atrodo, kad toks noras, noras būti mylimu, yra egoistiškas, todėl prieštaraujantis tikrai meilei, kuri negalvoja apie "*gauti*", bet vien tik apie "*duoti*". Žinoma, gyvenime tobulos meilės tarp žmonių nėra. Visados prie meilės būna daugiau ar mažiau prisimaišiusio egoizmo. Bet jeigu mes išivaizduosime tobulą meilę, pamatysime, kad norėti iš kitos pusės susilaukti meilės arba norėti būti mylimu, nebūtinai reiškia egoizmą. Jeigu aš kitą asmenį tikrai myliu, aš trokštu jam visa to, kas yra gera, aš trokštu, kad jis būtų geras, aš noriu, kad jis turėtų visas dorybes, visas geras ypatybes; o juk didžiausia ir gražiausia dorybė yra meilė, todėl aš ir noriu, kad jis turėtų meilės dorybę, kad jis mylėtų. Bet čia gali kilti visiškai protingas klausimas: bet dėl ko būtinai jis turi mylėti mane? Gal jis moka mylėti ir labai myli, bet ne mane, o kitą? Taip, jeigu aš trokštu, kad jis mylėtų būtinai mane, o ne ką nors kitą, atrodo, kad čia tikrai yra mano egoizmas. Bet dar toliau protaujant, galima tą mano tariamąjį egoizmą apginti, tai yra įrodyti, jog tai nėra egoizmas, bet altruizmas. Jeigu aš tą asmenį tikrai myliu, jeigu aš jam gera darau, iš jo pusės būtų negražu neparodyti jokio dėkingumo. Kadan gi savo mylimame asmenyje aš nenoriu matyti jokios klaidos, bet vien tik dorybes, todėl ir liūdžiu, jeigu jis neparodo reikiamo dėkingumo už mano ar kitų gerus darbus, todėl ir noriu, kad jis už gera atsilygintų geru, už meilę — meile. Tik dėl to ir Dievas nori, kad mes Jį mylėtume. Tai nėra egoizmas, bet grynas altruizmas.

Žmogus parodo egoizmą tada, kai jis iš kito laukia to, kas jam nepriklauso, į ką neturi jokios teisės. Jei gu koks nors berniukas išžiūri mergaitę, ją pamilsta ir nori vesti, bet ta mergaitė visiškai apie tai negalvoja, tai dar nereiškia, kad ta mergaitė yra nedėkinga. Ji būtų tikrai nedėkinga tada, jeigu už jo parodytą mandagumą, nuoširdumą ir švelnumą atsilygintų tik šiurkštumu ir storžieviškumu. Jeigu jis yra su ja nuoširdus, ir ji turi būti nuoširdi. Jeigu ji mato, kad jis svajoja apie vedybas, o ji tos intencijos visai neturi, tai nuoširdumas reikalauja nekankinti be reikalo to žmogaus, bet koku nors gražiu būdu parodyti savo nusistatymą ir jam duoti suprasti, kad jiems į moterystę nėra pakeliui, kad jie gali būti geri draugai, bet nieko daugiau. Tai nebus už jo meilę atsilyginimas nedėkingumu ar neapykanta, bet tikra meile.

Tai yra sunkiai suprantama, bet labai gyvenimiška tema. Dar prie progos kituose straipsniuose ją daugiau panagrinėsime. Čia ilgiau apsistojome prie meilės nagrinėjimo dėl to, kad norėjome suprasti, kas ji iš tikrųjų yra ir kuo ji skiriasi nuo draugystės. Ir dabar, manau, galėsime padaryti išvadą, kad tarp meilės ir draugystės didelio skirtumo nėra. Jeigu kalbame apie tikrą, nesuinteresuotą draugystę, tai turime pasakyti, kad ji yra ne kas kita, kaip *abipusė meilė*. Meilė yra dieviška melodija. Visą savo grožį ji pasiekia tada, kai jos balsas nenuskamba tuščiai ir nežūsta be aidų tyruose, bet atsimuša į kitą mylinčią širdį, iššaukdamas iš jos meilės aidą. Šie du meilės balsai susijungia ir sudaro nuostabią simfoniją. Toji simfonija tai ir yra draugystė.

Juozas Vaišnys, S. J.



RELIGINIO MENO PARODA ČIKAGOJE

Teko girdėti per radiją apie Čikagos ir apylinkių dailės parodą. Buvo premijuotas paveikslas, kurs buvo pakabintas ne taip, kaip reikia. Mat, akylus žiūrovai pastebėjo, kad autoriaus parašas buvo neįprastoje vietoje: viršuje paveikslo ir dar aukštytyn kojomis.

Tokiomis tad nuotaikomis teko išsirengti į lietuvių religinio meno parodą Čikagoje. Nors ir slapta tikėjau, kad tokio pobūdžio paveikslų neteks pamatyti, tačiau ir mūsiškiai neapvylė. Tokių, bet kuria puse kabinamų paveikslų, buvo ir lietuviškoje parodoje. Geriausiu tokios rūšies darbu tenka laikyti Leonardo Mockaus "Paveikslą". Ką bendro šis paveikslas turi su religija? Nebent tai, kad jo autorius yra Dievo tvarinys. Buvo ir daugiau tokių. Kęstučio Račkaus "Šv. Cecilija", Bronės Jameikienės "Trys karaliai". Pastarąjį galima būtų pavadinti, sakysime, kad ir "Trisdešimt žvirblių ant skiedryno".

Mūsų dailininkų garbei tenka pripažinti, kad ne jie išrado šiuos dvasinės menkystės pasireiškimus. Tokia meno parodija šiandien yra apsikrėtę apie 90% amerikiečių dailininkų. Tokių paveikslų pilna šiandieninėse meno parodose. Lankantis

šiuose dvasinės menkystės paraduose, ne tiek įdomu žiūrėti į paveikslus, kiek stebėti negausių žiūrovų veidus, kurie, nedrąsiai šyptelėdami, žvilgčioja vieni į kitus, lyg klausdami: "Kurie čia iš mūsų kvailesni? Ar tie, kurie pritepliojo, ar tie, kurie atėjo pažiūrėti?"

Tiesa, tokiose parodose, kur dalyvaujančių nesaisto jokios sąlygos, galima tikėtis visko arba nieko. Tačiau parodoje, kuri pavadinta religinio meno paroda, taigi, turinti savo specifinę temą, žiūrovas nori rasti kūrinius, kurie keltų religines emocijas. Juk kažkada plastinis menas buvo vadinamas beraščių biblija. Jis padėjo žmogui suvokti religines tiesas. Todėl šioje religinio meno parodoje tenka ieškoti kūrinių, kurie keltų religines nuotaikas. Ypatingai to norima iš tų paveikslų, kurie turi aiškius religinio turinio pavadinimus. Todėl autorius neturėtų pagrindo pykti, jeigu žiūrovas paveiksle pavadintame "Nukryžiuavimas", niekaip negali atskirti, kuris čia Kristus, kur Marija, kur šv. Jonas ir kuris latras. Tematinė problema šių dienų mene yra didžiausias ginčo objektas. Žmogus, nematydamas paveiksle bent kiek aiškesnių formų, piktinasi, o dailininkas kaltina žiūrovus, kad jie nesupranta?

Parodų lankytojai piktinasi beformiais "balvonais" paveiksluose arba vielų ir gelžgalių gniutulu skulptūroje, bet dar labiau nustemba, tokių dalykų atrasdami (ačiū Dievui, retai) bažnyčiose. Bažnytinė vyresnybė, tvarkanti bažnyčios įstatymus, seniai pripažino didžiulę meno reikšmę religiniame gyvenime ir kartas nuo karto pasisako, koks tas menas turėtų būti. Ypatingai ryškiai neperseniai pasisakė šiuo klausimu kardinolas Constantini savo kalboje "Nau-



J. Stankaus nuotr.

Išradingos lietuvaitės moka austi
juostas ir Alpių kalnuose.

joji erezija bažnytiniame mene". Jisai pasidžiaugė, kad architektūra jau laimingai nugalėjo modernizmo krizę. Daugelyje vietų jau prieita naujo, modernaus, bet drauge ir tinkamo stiliaus. Tačiau, kalbėdamas apie moderniąją tapybą ir skulptūrą, kardinolas pasakė, kad tai yra tikra "meno erezija". Ir visiškai nesvarbu, kad šią ereziją dažnai remia ir platina vienuoliai bei kunigai. "Juk mes turime atsiminti", tęsė kardinolas, "kad ir senovės erezijos dažnai buvo dvasiškių platinamos". Kai kurie Kristaus, Madonos ar šventųjų paveikslai, jo manymu, yra tikra blasfemija — Dievo įžeidimas. Jis čia suminėjo kai kuriuos Kristaus paveikslus "su gorilos galva", kai kurias

Madonos statulas, sukarikatūrintas keistomis ekspresionizmo formomis. "Reikia atsiminti", sakė kardinolas, "kad nors Kristus buvo "vir dolorum — skausmų vyras", bet taip pat jis buvo ir Dievo Sūnus". (Tai turėtų atsiminti ypač mūsų Rūpintojėlių skulptoriai. Red.). Toliau kardinolas aiškino, kad ši meno srovė yra kažkoks grįžimas į primityvumą ir nesugebėjimą: "Kūdikio švebeldžiojimas yra patraukiantis, bet suaugusiojo švebeldžiojimas yra atstumiantis". Ši kard. Constantini kalba buvo atspausdinta Vatikano oficioze "Osservatore Romano". (Gal neužilgo įdėsime į "L. L." išvertę visą šią kalbą. Red.).

Nemaža dalis parodoje išstatytų darbų yra iliustratyvinio pobūdžio. Čia reiškiasi Paulius Augius su medžio raižiniais, vaizduodamas lietuviško kaimo idiliją, kur religinio meno motyvai buvo sunkiai atskiriama jo dalimi. Telesforas Valius išstatė daugumoje jau matytus medžio raižinius ir vieną sukurta Paryžiuje, kur šiuo metu jis gyvena, litografiją "Kryžiaus kelių stotis". Tai ryški iliustracija, kaip dailininkas, prispaustas paryžietiškos manieringos mados, neteko to dramatismo, kuris taip ryškiai dominavo ankstyvesniuose jo darbuose ir išsiskirdavo iš kitų tarpo.

Daug darbų ir įvairiose srityse išstatė Viktoras Petravičius, iš kurių šv. Sebastijono bažnyčios fasadų projektai įdomūs savo spalvomis, tačiau jų forma, kaip ir visų kitų darbų, vargiai atitinka religinio meno reikalavimus. Nemaža parodoje vitražų, kurie viduramžiais buvo neatskiriama bažnyčios dalis. Jie parodoje dominuoja savo spalviniais ir šviesiniais efektais, tačiau visus vitražus greičiausiai nustelbtų Algirdo Kurausko "Aplankymas" ir "Šv. Ka-

zimieras", jeigu jie būtų išpildyti atitinkame dydyje ir stikle. Šie projektai, kad ir mažo formato, atkreipia dėmesį savo geru piešiniu, stipria kompozicija ir turi visus privalumus, kuriuos turi turėti geras vitražas. Daugiausia vitražų išstatė parodos organizacinio komiteto pirmininkas Adolfas Valeška. Tenka pripažinti, kad jo darbuose jaučiamos pastangos priartėti prie tikro religinio meno, tačiau labai silpnas piešinys ir neturtingas koloritas nustelbia visus gerus norus.

Įdomių spalvų yra Jurgio Daugvilos vitražo fragmentas "Kristus tyruose" ir dar įdomesnis kilimas "Pietas". Prie kurios rūšies meno tektų priskirti Alfonso Dargio "Šv. Jurgį", sunku pasakyti; greičiausiai prie karikatūros. Juozo Bakio "Rūpintojėliai" — tikras rebusas. Atrodo, lyg dailininkas būtų paspaudęs molio gabalą ir paleidęs trykšti pro pirštus "Dievo valiai". Vienintelis besispecializuojąs mozaikoje Zigmas Kolba, atrodo, nemaža bus pasiekęs šioje srityje, iš kurių "Kristus" bus geriausiai pavykęs. Tačiau vitražai silpni. Ypačingai yra silpnas "Šv. Kazimieras".

Lietuviško liaudies meno mėgėjai šiltai priims kun. Petro Dzegoraičio darbus, kur lietuvių liaudies meno formos atsargiai švelniai papildomos naujais bruožais. Vytautas Kasiulis Lietuvoje parodų lankytojus stebindavo savo neišsenkamu originalumu, kiekvienoje parodoje pateikdamas vis skirtingų išraiškų darbus. Savo ieškojimais jis ryškiai išsiskirdavo iš kitų tarpo. Toks pat jis lieka ir dabar. Ir čia jis stebina savo įvairumu. Išstatė ir mažai mūsųose kultivuojamą spalvotą litografiją "Bėgimas į Egiptą", kuri gana įdomi, ko negalima pasakyti apie du guašo darbus juodame popieriuje. Ar ne

per daug čia pigaus efekto? Didžiulė tapyba "Pabėgėliai" Čikagoje jau matyta. Bronės Lukšaitės T.T. Jėzuitų bažnyčios Urugvajuje projektas įneša nemažai naujumo į mūsų architektūros bandymus. Lietuviškos architektūros problema yra sunki ir greit neišsprendžiama. Todėl kiekvieną bandymą sutinkame su dėmesiu ir meile. Jono Kovo-Kovalskio bažnyčių projektuose, o ypačingai taurės ir monstrancijos, jaučiami gana sėkmingi bandymai suteikti architektūrai lietuvišką veidą.

Štai keletas bendrų bruožų iš religinio meno parodos, kurios surengimo faktas yra vienas gražiausių lietuviškos kultūros pasireiškimų Amerikoje. Organizatoriai užsipelno didelį pagyrimą. Tenka pripažinti, kad ir parodos sutvarkymas, ypač atsižvelgiant į šiandienines sąlygas, daro labai gerą įspūdį.



Pier della Francesca

Moters portretas



Bernini

Šv. Teresė

**Nors meilė yra žmogaus labiausiai mėgiama, o skausmas
jį baugina, bet gyvenime skausmas ir meilė eina ranka rankon.**

IŠ FILMŲ PASAULIO

THE CONQUEROR

Štai vienas tų filmų, kurių pamatęs žiūrovas išeina iš kino salės ir patenkintas ir nusivylęs. Patenkintas, nes turėjo progą pamatyti eilę grandioziškų dalykų. Nusivylęs, nes filme vaizduojami asmenys ir situacijos, toli gražu, neprilygo žiūrovo turimai pažiūrai tiek į istorinius tiek į psichologinius situacijų elementus.

Filmas vaizduoja Džengis Kaną, didįjį mongolų karvedį, kuris sutriuškino totorių galybę ir grasė Vakarams skaitlingomis ir gerai disciplinuotomis hordomis. Veiksmas vyksta Gobi dykumoje, 12 šimtmetyje, totoriams skriaudžiant mongolus, merkitus ir kitus nomadus.

John Wayne, vaidinąs Džengis Kaną, yra gana geras, bet jo sukurtasis asmuo vargiai prilygsta didžiajam mongolų užkariautojui, kurį filme, vardu "The Black Rose", Orson Welles bus išpūdingiau suvaidinęs. Beje didžiausioji filmo silpnybė bus nesugebėjimas parodyti tą puslaukinės Azijos erą, kurioje dominavo brutalumas, intrygos ir gyvuliška kova už būvį, kurioje militarinis ir organizacinis Džengis Kano genijus sugebėjo suburti nuolat nesutinkančias mongolų gimines ir ta suburta jėga parblokti totorių dominiją. Iš kitos pusės, filme yra gerų iliustracinių momentų, vaizduojančių Azijos nomado gyvenimą, papročius, keletą maišyto folkloro elementų.

Susan Hayward vaidina totorių kunigaikščio dukterį, vaidina tikrai gerai, bet neturi progos pasinaudoti savo plačia psichologine klaviatūra.

Filmui įdomią muziką parašė Victor Young, o filmą finansavo Hollywood multimilijonierius Howard Hughes, kuris regimai nepraleidžia progos pasišaipyti iš krikščioniškosios dorovės normų. Todėl filme yra keletas scenų, kurios yra tiek tipingos vaizduojamajam pasauliui, kiek naktiniai marškiniai yra tipingi pokylio stalui. Įžangoje sakoma, kad filmas remiasi fikcija, pagrįsta faktu. Faktas gi yra istorinis Džengis Kano asmuo, kuris istorijos vadovėlyje, mūsų nuomone, yra išpūdingesnis negu ekrane.

Bendro išsilavinimo atžvilgiu filmas rekomenduotinas visiems. (CinemaScope).

THE INDIAN FIGHTER

Kirk Douglas, neseniai vaidinęs Itakos karalių filme, vardu "Ulysses", šį kartą užsivilkė odinius civilinio kariuomenės žvalgo rūbus ir pasileido pavojingais nuotykių keliais jau nebe klastingoje Viduržemio jūroje, bet tarp Sioux indėnų, kur pavojų, regis, nemažiau, tik jie mažiau fantastiški.

Šiame filme buvo bandyta patiekti žiūrovui kiek įmantresnis Amerikos Vakarų epizodas, bet mums atrodo — nesėkmingai. Nors akį žavi turtingi ir prakilnūs vaizdai Montana valstybėje, o karinė indėnų technika, puolant kariuomenės fortą, ir virtuoziška ir akrobatiška, bet kažin kodėl visumai trūksta organinės jungties, o aktorių vaizduojamiems asmenims — to drąsaus ir užsispyrusio patvarumo, kuris užkariavo tolimuosius Amerikos Vakarus.

Filmas pristato žiūrovams naują žvaigždę jaunosios Elsa Martinelli asmenyje, kuri, mūsų nuomone, kops aukštakai, nes keliais judesiais sugeba pasakyti daugiau negu kiti nesibaigiančiais žodžiais. Kadangi filme yra sugestyvių ir nepateisinamų scenų — plačiąja dorovės prasme — mes susilaikome nuo bendrinio filmo siūlymo. (CinemaScope).

DESERT SANDS

Kruvinas fragmentas Svetimšalių Legijono istorijoje iš palyginti netolimos praeities, kai arabų gentis, vadovaujama jauno, fanatiško ir apsukraus šacho, sukyta prieš prancūzus ir puola dykumoje išmėtytus fortus.

Viename tokiam puolime forto komendantas, kurį vaidina Ralph Meeker, parodo visą savo ir legijonierių narsumą bei drąsą, bet galų gale turi pasiduoti skaitlingesniui priešui. Laimingu sutapimu, šacho sesuo (Marla English) susidomi naršiuoju kapitonu ir sumaišo genijalius šacho planus, ne laiku perpiaudama virves, rišančias kapitono rankas.

J. Carrol Naish pasigėrėtinas viršilos asmenyje. Filmas patiks visiems, kurie mėgsta paslaptinę Arabų pasaulį ir karinį heroizumą, nors ir šiek tiek fikcinėje plotmėje. (CinemaScope).

THE ROSE TATTOO

Kas yra gražiausia šiame filme? Kiekvienas, kurs jį matė, pasakys: "Nepaprastai puiki italų artistės Anna Magnani vaidyba." Dėl jos vaidybos verta filmą pamatyti. Anna Magnani taip šiame filme natūraliai vaidina ir taip dominuoja visą situaciją, kad ir jos partneris, geras ame-

rikičių aktorius Burt Lancaster prieš ją atrodo kaip mokinys prieš mokytoją. Už šį filmą ji skaitoma geriausia praėjusių metų aktorė.

GOOD MORNING, MISS DOVE

Įdomus ir patrauklus epizodas iš paskutiniųjų 60 metų. Jauna mergina, graži ir universaliai gabi, po staigos tėvo mirties turi apsispręsti: tekėti už mylimo ir gabaus archeologo, ar likti visą gyvenimą nedideliame Liberty Hill miestelyje ir savo darbu išmokėti bankui tėvo išnaudotus pinigų.

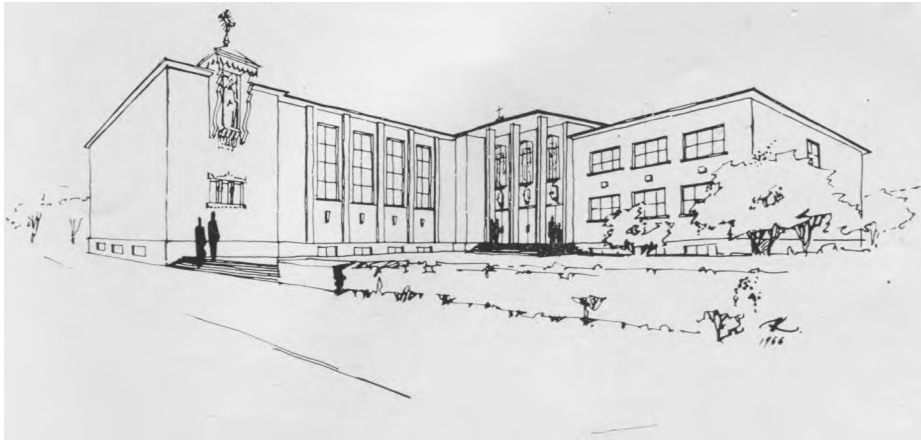
Miss Dove, kurią kompetentingai ir įtikinančiai vaidina Jennifer Jones, pasirenka mokytojos karjerą ir visą savo gyvenimą pašvenčia skolos mokėjimui ir vaikų auklėjimui. Filmas vertingas ypač tuo, kad jis iškelia įkvepiančią altruizmo ir idealizmo galią bei prasmę žmogaus gyvenime.

Nors Miss Dove kai kur yra perdėtai šaržuota ir šiek tiek stokojanči moteriškos šilimos, bet jos auklėjanti įtaka jaučiama visame miestelyje, tūkstantyje per jos klasę perėjusių vaikų, kurie regimai nešiojasi jos pastovius principus, išmintingus patarimus ir pareigingumo pavyzdį visą gyvenimą.

Filmo kompozicijos įdomumas gyvenimo veiksmą ir visus fragmentus koncentruoja į pagrindinius veikėjus. Nuotaika daugumoje idiliška, vietomis sentimentali. Momentais žiūrovui ašara nukris, bet jos gėdytis nereikės, nes ne jam vienam nukris.

Manome, kad filmas siūlytinas visiems be išimties. Taip pat manome, kad jis sužavės daugelį. (CinemaScope).

Bruno Markaitis. S. J.



Ši pavasarį lietuviai tėvai jėzuitai Garfield Blvd. ir Western Ave. gatvių kampe pradės statyti modernius namus, skirtus mūsų visuomenės ir ypač jaunimo organizacijų veiklai. Čia galės rasti patogią prieglaudą savo susirinkimams, posėdžiams ir parengimams visos lietuviškos organizacijos, kurios dabar turi bastytis svetimtaučių salėse, o kartais net smuklėse. Šio darbo jėzuitai ėmėsi, prašomi visuomenės atstovų. Jų statomi namai skiriami lietuviškai visuomenei, todėl iš jos laukiama ir paramos. Auką galima siųsti šiuo adresu: Jesuit Fathers, 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Ill.

ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAS

Prašome gerbiamuosius Skaitytojus, kurių prenumerata pasibaigė, kaip galima greičiau ją atnaujinti. Kai kuriems asmenims pasiuntėme "Laiškus Lietuviams" susipažinti. Būtų malonu, kad jie praneštų, ar nori, kad ir toliau laikraštį siuntinėtume. Šių metų gegužės mėnuo yra paskelbtas spaudos mėnesiu. Būtų tinkamas jo paminėjimas, jei kiekvienas užsisakytų bent vieną naują laikraštį ar žurnalą.

Labai nuoširdžiai dėkojame visiems, pinigine auka parėmusiems "Laiškus Lietuviams" 5 dol. *aukojo* — V. Elvikytė (Chicago); 4 dol. — V. Paulionis (Toronto); po 3 dol.: dr. M. Baktys (Dixon), G. Kažemekienė (Hamilton), L. Mačys (London, Ont.), J. Bujauskas (Detroit), V. Matikiūnas (Chicago), P. Lalas (Amsterdam), S. Ričkutė (Chicago), A. Bilaitis (Kearny), L. Heningas (Detroit), A. Rugienienė (Detroit), D. Misiulis (Blue Island); po 2 dol.: J. Malinauskas (Chicago), B. Gužaitis (Waterbury), M. Januševičiūtė (Toronto), L. Remeikis (Sudbury), K. Prišmantas (Los Angeles), O. Lašaitis (Australija), O. Kaunienė (Brooklyn), B. Graužinienė (Chicago), A. Keliačius (Hamilton), N. Grigaliūnienė (Chicago), A. Dobrovolskis (Toronto).

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Stasys Yla. LAISVĖS PROBLEMA. Išleido Immaculata. Aplankas Ados Korsakaitės. 246 psl., kaina — \$2.

Laisvė yra kiekvieno žmogaus siekiama, tačiau ne visi ją vienodai supranta: kas vieniems laisvė, tai kitiems — pavergimas. Komunistai, pavergdami tautas, sakosi jas "išlaisvina". Savotiškai laisvę supranta ir liberalai. Šias problemas įdomiai nagrinėja autorius šioje knygoje.

Jos. Schrijvers, C. SS. R. MEILĖS PRAKTIKA. Iš prancūzų kalbos išvertė O. Labanauskaitė. Išleido Immaculata, R. F. D. 2, Putnam, Conn. Giliai ir išsamiai kalbama apie žmogaus ir Dievo santykius — apie meilę.

Mykolas Biržiška. SENASIS VILNIAUS UNIVERSITETAS. Išleido Nida. Neseniai minėjome Vilniaus Universiteto suaktyvėjimą. Šioje knygoje yra surinkta daug įdomios medžiagos apie šį pirmąjį Lietuvos mokslo židinį, įsteigtą jėzuitų šešioliktojo amžiaus pabaigoje.

Vladas Ramojus. LENKTYNĖS SU ŠĖTONU. Išleido Liet. Knygos Klubas. Aplankas dail. V. O. Virkau. 292 psl., kaina — \$3.

Knygoje aprašomi įdomūs paskutiniojo karo nuotyčiai. Pats autorius buvo šių nuotykių dalyvis, todėl aprašoma labai vaizdžiai ir gyvai.

LITERATŪROS LANKAI. Nr. 6, 1955. Neperiodinis poezijos, prozos ir kritikos žodis. Leidžiamas Argentinoje. Daug įdomios medžiagos iš lietuvių ir svetimtaučių kūrybos. Visais laikraščio reikalais galima rašyti šiuo adresu: Kazys Bradūnas, 1127 Bayard St., Baltimore 23, Md., USA.

Immaculata Press

“LAIŠKAI LIETUVIAMS” 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois